

LÄS OM: väg med runor/iskalla dopp/sprejad konst/hantverkens hus/upprörd poet/
bjuröklubbs fyr/lanthandel blev museum/skärgårdsarkitekten/årets julmarknader

magasin **SKÄRGÅRD.**

sinne/smak/sevärdheter

Varsågod!
Magasinet är gratis.

Läs mer
om att
vinterbada
på sid 16.

»Liksom skellefteborna,
polacker och skagenfolket
brukar göra, har vi testat det
nya heta – att bada i iskallt hav.«

#3-2021

Lätt att hitta. Svårt att glömma.

WAXHOLMS HOTELL

Boka din skärgårdsupplevelse på waxholmshotell.se.

roslagenssparbank.se

Roslagens Sparbank

Dags att flytta?

Till ett nytt hem – eller bara till en ny bank?
En lokal bank.

Vi lotsar dig gärna på Roslagens bostadsmarknad och ger råd om vad du bör tänka på för att få en bra, trygg och sund ekonomi – oavsett var du är i livet.

På roslagenssparbank.se/lanalokalt ser du vad du kan låna och vilket lån som passar dig och ditt hem.

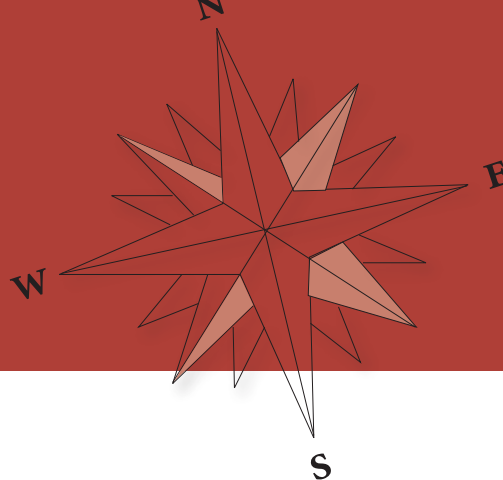
Varmt välkommen att kontakta oss på Roslagens Sparbank. Boka en tid som passar dig så möts vi antingen digitalt, via telefon eller på något av våra kontor.

0176 - 770 00, roslagenssparbank.se

Susanne, Marcus och Sofie

Fråga oss om
Gröna bolånet!
– Extra avdrag på
10 räntepunkter.

Forntiden mot ny morgondag

Var det bättre förr? Nej, svarar väl många som inte är särskilt nostalgiska och blickar framåt med stark framtidstro. Vi är friskare och lever längre, utbudet av kultur och nöjen är större än någonsin och vår fritid har ökat. Ja, svarar nog de som fasar mest över utvecklingen med alla gifter i naturen. Jordklotet mädde i alla fall bättre förr. Pandemin har fått fler att stanna upp i vardagen och reflektera. Vad håller vi på med? Hur vill vi ha det? Nu och i framtiden. Vad är viktigast? Vad kan jag avvara respektive välja och vad får mig att må bra i själen? På riktigt.

Vi hoppas att våra reportage ska skänka inspiration och nöje till att uppskatta det lilla och enkla i livet. Sådant som inte kostar multum men skänker glädje, kunskap och respekt för naturen. Vi gör vi en tidsresa till vikingarnas epok och vandrar i deras fotspår längs »runstensvägen« utanför Nynäshamn och förundras över personer som Ingvar den Vittfarne och andra som levde för omkring 1 000 år sedan. I nästa stund får vi veta hur Ingemar Viking Wemmenhög på Rindö gör när han hackar in runor i sten i modern tid och varför.

Nutida runor eller moderna hållristningar kanske man kan kalla den gatukonst med rötter i graffiti som sprejas på väggar och fasader. Avancerade

muralkonstverk som sprids till allt fler städer över hela världen. Så också i Sverige och den lilla skärgårdsstaden Västervik bland andra. Vi blir också varse vårt förflutna när vi besöker en hundraårig lanthandel som nu blivit ett museum fullt av minnen från en tid som flytt. Vårt att tänka tillbaka på är också historiska personer som satt avtryck, exempelvis den »grälsjuka poeten« Ture Nerman som både roat, oroat och engagerat med sina visor och politiska tal. På Blidö står hans lilla slitna diktartorn kvar.

Och som alltid i Magasin Skärgård har vi med en fyrplats också. Denna gång har vi upptäckt Bjuröklubb utanför Skellefteå, som ruvar på spännande historia från första världskriget, en begravd prinsessa och annat. Fyren ligger mitt i ett naturreservat med en av landets mest populära vyer att fotografera. Liksom skellefteborna, polacker och skagenfolket brukar göra, har vi testat det nya heta – att bada i iskallt hav. Något människan har roat sig med länge men som på senare år fått en nytändning tack vare alla positiva hälsoeffekter.

Detta och mer därtill kan du läsa om i det här numret. Angenäm läsning och må så gott.

/ REDAKTÖREN

»Vad håller vi på med? Hur vill vi ha det?«

Brenneribesök & Provningar

Småskaligt dryckeshantverk

- Besökslördagar
- Fest & Bröllop
- Provningar för privata grupper

NORRTELJE BRENNERI
www.norrteljebrenneri.se tel. 0176 22 71 30

rÖslagbara
vintertips

Foto: Henrik Trygg

2, 8 & 15 DECEMBER 2021

Julbordspaddling i Furusund

Äventyr med paddling runt Furusund i vintrigt skärgårdslandskap. Inklusive stämningsfullt julbord lagat från grunden samt övernattnig, bastu & jacuzzi på Furusund värdshus.

PRIS: 3050 kr/person i dubbelrum

3-4 DECEMBER 2021

Slott, spa och sköna jultoner

Julstämning, spa och ett välsmakande julbord på Johannesbergs slott inklusive Julkonsert med Tina Ahlin & Bengan Jansson på Rimbo kulturscen, transport till konserten samt övernattnig.

PRIS: 2640 kr/person i dubbelrum

16, 22 & 26 JANUARI 2022

Ytterskärgården i vinterskrud

Unik båtutur till Söderarm i magisk vinterskrud! Här avnjuter du en värmande sopplunch, upptäcker ön och besöker fyren från 1839 där en häpnadsväckande utsikt väntar.

PRIS: 990 kr/person

visitroslagen
roslagen.se / 0767-650 660

Redaktionen

ANSVARIG UTGIVARE / REDAKTÖR
Josefin Ekberg, Gräddö

FOTOGRAF
Roine Karlsson, Gräddö

FORMGIVARE
Caroline Liljeberg, Skebobruk

SÄLJARE
Gabriella Fischer, Norrtälje

FRILANSREPORTER
Misse Ljungström,
Saltsjöbaden/Svartsö

ILLUSTRATÖR
Lars Holm, Björkö-Arholma

ANSVARIG UTGIVARE O. REDAKTÖR Josefin Ekberg
JE Mediaproduktion

Gräddö varvsväg 12, 760 15 Gräddö
0709-701 901

josefin@magasinskargard.se
www.magasinskargard.se

ANNONSSÄLJARE Josefin Ekberg 0709-701 901,

Gabriella Fischer 070-296 14 99

OMSLAGSFOTO Roine Karlsson

FRILANSREPORTRAR Christer Bergström / Eva Marklund

Gunnika Isaksson-Lutteman / Misse Ljungström

Hélène Lundgren / Roine Karlsson / K-G Mattsson

KRÖNIKÖR Marina Lind

FORMGIVARE Caroline Liljeberg ILLUSTRATÖR Lars Holm

TRYCKERI Printall, Estland

DISTRIBUTION 75 000 ex/år (vår/sommar, vinter)

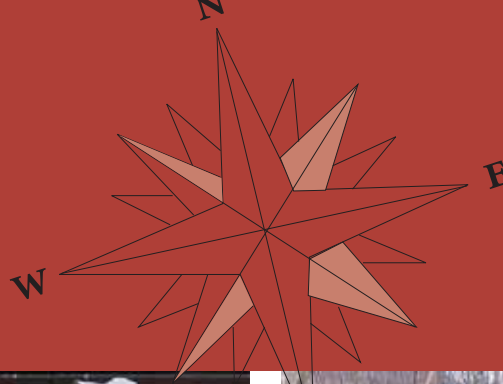
MagasinSkärgård är en fristående produkt.

För ej beställt material ansvaras ej.

Gilla oss på Facebook!

Innehåll

6

Spår av vikingar

s 6

Utanför Nynäshamn ligger runstenar, gravfält och fornlämningar tätt. Vi har rest utmed den så kallade Runstensvägen och upptäckt ett antal runstenar med informationstavlor som berättar vad det står på stenarna och annat spännande.

16

Hett med iskallt bad

s 16

Det är mer hett än någonsin att bada i havet om vintern. Det är köldchocken man vill åt. Som ger en energiboost och hälsosamma effekter. Vår redaktör Josefin Ekberg som normalt är en badkruka tog sitt första kalla dopp och blev positivt överraskad.

Gatukonst på väggen

s 24

Allt fler trista betongväggar runtom i landet har förskönats med färgglada motiv, sprejade av gatukonstnärer. Vi har upptäckt Västerviks många målade fasader och kabelskåp, från konstprojektet BANK! och blev mäktiga imponerade.

24

Kommunisten på Blidö

s 36

På Blidö står det lilla diktartornet kvar. Det var här landets då mest kände kommunist, Ture Nerman diktade och skrev visor och annat. Vi har väl de flesta sjungit om "Sjöbloms dass", vilket Ture kunde se hos grannen från sitt sommarställe.

Nyttiga rönnbär

s 62

Sura och röda och fulla av nyttiga vitaminer är rönnbären. I år är det extra gott om dem. Betyder det att vintern blir särskilt kall som Bondepraktikan påstår. Nja-nej, träd kan inte spå väder. Rönnarna får många bär beroende på hur sommaren varit.

Julmarknaderna tillbaka

s 66

Äntligen kan vi gå på julmarknader igen, om vi vill. Nu när restriktionerna släppts vågar alltfler arrangörer planera för och boka in sina traditionella julmarknader, som legat på is under pandemin. Här får ni en lista med datum till de vi kunde hitta.

66

EDBLAD

i Gåsvik

BUTIK · RESTAURANG · CAFÉ

Välkommen till våra butiker i Roslagen:
Norrtälje, Öregrund, Grisslehamn och Gåsvik.
Se meny och öppettider för restaurangen i Gåsvik:
www.edblad.com/gasvik

I spåren av vikingarnas era

Strax norr om Nynäshamn ligger Runstensvägen med flera runstenar, ristningar och gravfält tätt efter varann. Bland annat en »Ingvarssten«, rest efter omkomna som följde Ingvar den Vittfarnes vikingatåg österut.

TEXT: Josefin Ekberg FOTO: Roine Karlsson

Runor är vårt lands äldsta skriftspråk. Att rista i berg eller stenar började man med under vikingatiden.

I brytningsperioden mellan tron på hedendom och övergången till kristendom. Ofta ser man ett kors mitt på runstenarna som tyder på att de har kristnats. Texten brukar vara inristad i en slingrande orm. Skapade till minne av någon avlidne person.

Runstensvägen är en urgammal väg som binder samman orten Ösmo med Djursnäs, där det troligen har legat en viktig hamn under den här tiden. Vi är utrustade med en karta över Runstensvägen som har numrerade markeringar till runristningarna. Längs den här vägen finns fyra men många fler om man fortsätter vidare. Först hittar vi Klastorps runsten. Intill diket. Det är lätt att bli imponerad över vilket arbete som ligger bakom runorna. För hisnande tusen år sedan. Långt före våra elektriska verktygs tidevarv. Undra hur lång tid det tog?

Bredvid stenen står en informations-tavla som uttyder runskriften till »Disälv och Inga läto resa denna sten efter Slode, sin fader«. Vi läser också en sägen om en bonde som tyckte stenen skulle passa bra som spishäll och helt sonika tog hem den. Men om nätterna skramlade den så mycket att han blev tvungen att ställa tillbaka stenen. Det kan man kalla karma.

Nästa runsten ligger mitt i Säby. Inbäddad i ett hav av vintergröna intill infarten till Säby Gärd. Stenen hittades 1930 i en åker tillsammans med ett par andra runstenar. Den är skadad men det går ändå att uttyda texten »... (lät göra denna bro) och resa stenen efter Toke, sin gode broder«. De andra två som hittades i åkern är »stenen vid Byggningsbacken« och »Vanstastenen«.

Ingvarsstenen vid Vansta

Mest intressant är nog Vanstastenen, en så kallad »Ingvarssten«. Den ligger intill hästhagar vid Vansta gård. En träskylt med pil visar vart stigen leder. Runorna har översatts till »Sven och Sten reste stenen efter Toste, sin fader, som blev död i Ingvars följe. Och efter Torsten och efter Östen, Alvhilds son«. Vem var då denna Ingvar? Han var vikingahövdingen

»Det står om Ingvarståget i en isländsk saga. Vikingarna reste till Särkland, ett område vid Kaspiska havet. Många strapatser och farligheter fick de utstå. Vikingarna tvingades bland annat försvara sig mot greker gömda på skepp kamouflerade till öar som sköt eld genom kopparrör.«

»Ingvar den Vittfarne« som med ett stort följe åren 1036-1041 reste österut i jakt på exotiska varor och ädla dyrgripar.

Det står om Ingvarståget i en isländsk saga. Vikingarna reste till Särkland, ett område vid Kaspiska havet. Många strapatser och farligheter fick de utstå. Vikingarna tvingades bland annat försvara sig mot greker gömda på skepp kamouflerade till öar som sköt eld genom kopparrör. Resan slutade med att en massa fatala kvinnor kom för att fira på vikingarnas segerfest, och spred en dödlig sjukdom. Dagen efter dog 18 män och snart hade så gott som alla dött. Man misstänker att de blev förgiftade. Ett trettiotal runstenar restes till minne av de omkomna, »Ingvarsstenarna«. Varav en alltså står vid Vansta Gärd, söder om Ösmo.

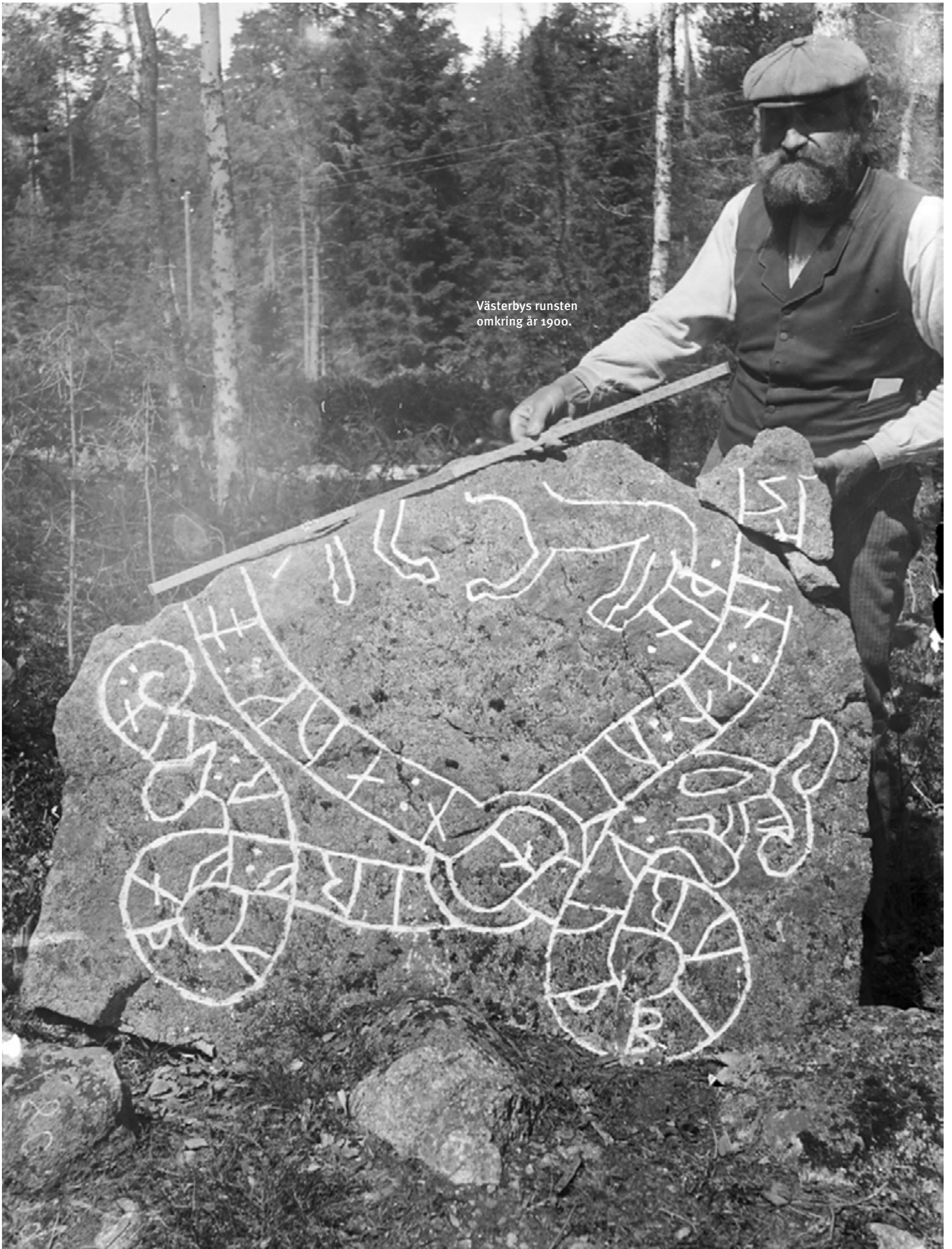
Gården bär också på spännande historia. Här bodde Olof Haraldsson under

1600-talet. Han kom på idén att hävda inför konungen att det fanns koppar på hans ägor i ett försök att bli befriad från skatt. Vilket lyckades. Någon malmbrytning känner man dock inte till. Några år senare blev gården ett säteri. Men den mest betydelsefulla person som har bott på Vansta Gärd är väl ändå Christoffer Polhammar »den svenske mekanikens fader«, mannen bakom Slussenbygget i Stockholm bland många andra avancerade tekniska bedrifter. Den begåvade uppfinnaren blev 1715 adlad Polhem.

Skatten i källan

Runstenarna leder oss också till flera fina naturområden. Bland annat hittar vi »dubbelasken«, en maffig ask med dubbla stammar. På informationsskylten läser vi om stataren Jan Petter som 1880 sköt traktens då sista varg. Och här i krokarna har föreningen Östra Styrans

Västerbys runsten
omkring år 1900.

Vandastenen

"Den svenske mekanikens fader" Christopher Polhem bodde på Vansta Gård.

Vätmarker byggt ett fågeltorn. Dit vill vi återvända i vår med kikare i högsta hugg. Men nu fortsätter vi vidare upp på väg 225 och uppsöker byn Blista. Extra nyfikna eftersom Roine Karlsson som är med och fotograferar, är uppvuxen på sitt eget Blidsta i Roslagen. Förutom ett stort gravfält daterat till järnålder hittar vi till ett märkvärdigt runmonument, med tre

ristningar på samma berghäll. Här nämns Agute, Froste, Hågvid, Kvick, Elev, Rodger, Stenfast och Sämund. Alldelse intill finns en inbjudande rastplats att slå sig ner på. Så trevligt.

I närheten av Blista ligger även den så kallade »kittelkällan« får vi veta senare tack vare kommunantikvarie Maria Landin, som är påläst och har guidat buss-

grupper utmed Runstensvägen. På botten av källan ska det finnas en kittel av koppar som kanske innehåller en skatt. Försök att ta upp den har alltid misslyckats. Sista gången var man nära, men i samma ögonblick som kitteln syntes på ytan kom en sugga, varpå en av männen försökte sjasa bort den och kitteln föll till botten.

Här i trakten finns många fler fornminnen, gravfält och runstenar och annat spännande att upptäcka. Bland övriga sevärdheter finns författaren Moa Martinssons skrivarstuga, Vårdberget med länets enda bevarade vårdkase samt Trollberget med sina tre jättegrytor och en magisk historia. Men det tar vi en annan gång. Runstensvägen och trakterna runt Sorunda och Ösmo är väl värda att besöka, det kan vi skriva under på. Vi har lärt oss massor. 🐦

Vid Blista finns tre runristningar i samma klippa och ett fikabord bredvid.

FAKTA

Hela 27 runristningar har man hittat i Nynäshamns kommun, vilket gör den till en av landets runstenstätaste. Fornlämningarna är skyddade enligt lag. Ansvarig är Länsstyrelsen. Mer information om Nynäshamns runristningar hittar du på kommunens hemsida www.nynashamn.se.

»Jag väcker min sambo och ber han låsa luckan i båten.

»Varför då«, svarar han sömndrucket?

»För att det kan komma mördare«, svarar jag med en självklarhet som till och med får han att häpna. Han går därför upp och låser utan att protestera det minsta.«

En stjärnhimmel av kottar

»Åh, är det vår svanfamilj«, ropar jag högt till min sambo i båten. För visst var det er som vi mötte ute i farleden nu? Svandörarna blänger lite surt och argt på mig, medan deras ungar plirar nyfiket. Jag vill så gärna tro att det är samma svanfamilj som vi har på ön. Ön som inte ens är vår - men känns som vår.

TEXT: Marina Lind

Vi har bara ön till låns, men jag känner varje klippa, träd, stig, fågel, tångruska och grynnas som om att den vore min. I smyg så klappar jag alltid Hej då till klippan när vi åker därifrån. »Vi ses snart igen«, mumlar jag tyst så ingen ska höra.

Vi besöker ön i omgångar, från tidig vår till sen höst. Vintertid håller min sambo, som kör Waxholmsbåt, koll på ön.

»Nu har första snön fallit«, ringer han en dag och berättar.

Det är kring första advent och ett tunt snötäcke har lagt sig på ön. Jag ser framför mig ön i vinterskrud. Svandörarna, har dom flugit söderut? Har isen lagt sig i den lilla lagunen på öns södra sida?

Men nu är det är en ovanligt het juli, jag ligger i havet och badar så mycket jag kan, likt en gräsäl tumlar jag runt i viken. Jag flyter lätt, dyker djupt. Svandörarna passerar på avstånd, noterar mig där jag ligger i vattnet, glider tyst förbi. Det verkar som dom har vant sig vid mig, tänker jag lite stolt, glad åt min nyvunna bekantskap, som kanske inte är helt ömsesidigt?

På kvällen börjar det blåsa, nordostligt och mörka moln syns ute i havsbandet. En segelbåt har tagit sig in för att söka natthamn i »vår« vik. Inne i värmen sitter vi och läser, min sambo läser en historiebok om Stockholms skärgård. Han berättar om ett mord som skedde på ön i början av 1800 talet, två personer blev brutalt mördade. Jag ryser av berättelsen och kryper till kojs. På natten

drömmer jag att våra båtgrannar smyger sig ombord med stora knivar. Beredda att mördas oss. Jag väcker min sambo och ber han låsa luckan i båten.

»Varför då«, svarar han sömndrucket?

»För att det kan komma mördare«, svarar jag med en självklarhet som till och med får han att häpna. Han går därför upp och läser utan att protestera det minsta.

På morgonen vaknar jag tidigt, sömndrucken går jag upp och drar undan gardinen, i båten bredvid sitter våra båtgrannar med trötta, men glada ansikten och vinkar försiktigt mot mig.

Herregud! Var det dom som jag trodde var mördarna? Jag vinkar skamsat tillbaka. Går sakta tillbaka in i kojens och bannar mig själv för min livliga fantasi och drömmar. I dagsljuset ter sig drömmen och det som hände på natten löjlig och dumt. Men i den mörka skärgårdsnatten med hård nordostlig vind från havet blev allt så verkligt och otäckt.

Jag tar en promenad på ön innan vi ska åka vidare. Det har mojnat och det ser ut att bli en fin dag, havet ligger alldeles stilla nu och värmen liksom dallrar i luften. Jag passerar martallen som växer över den smala lilla stigen och bildar ett tak som vi får böja oss för att gå under. Kottarna hänger som stjärnor över våra huvuden. Jag dröjer mig alltid kvar där lite extra, dels för den sköna svalkan som martallens naturliga tak ger, dels för att jag får fantisera mig bort en stund, tänk - en stjärnhimmel gjord av kottar. Vilken annan ö har det?

FOTO: ROINE KARLSSON

Jag vinkar vemodigt adjö till ön, tänker på några ord som författaren och konstnären Einar Malm skrev under sin tid hos Calle Schewen på Håtö Svansar; Man mår som en gräsäl på Roslagens kust. Från 1: a september till sista april!

Bäst är kanske skärgården från september till april ändå? Inte vet jag, men skulle jag varit en gräsäl på riktigt så hade jag njutit av skärgården året om i »min« lilla vik.

MARINA LIND: Boende i Vaxholm där hon är född och uppväxt. Älskar att vara i Stockholms skärgård, men även i Gryts skärgård där hennes far kommer från. Har en passion för att skriva och berätta om iakttagelser ur vardagen. Sin egen vardag delar hon med sin sambo, sina två döttrar och hunden Milou.

W

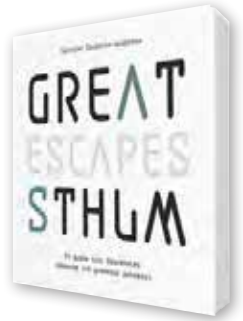
FOTO: TROSA TURISTCENTER

Adventsmarknad i Trosa

I år utökas Trosas julmarknad från en dag till fyra dagars marknad, 27-28/11 och 4-5/12. Den kommer att äga rum på flera platser i centrala Trosa; Garvaregården, Torget, Skolparken, Visthuset, Tre Små Rum, Östra Hamnplan och Trosa Gästhamn. På marknaden finns möjlighet att köpa hantverk, egenodlade och egentillverkade produkter som exempelvis honung, keramik, brända mandlar, julkransar och mycket annat. *Arr: Trosa turistcenter*

Sköna och gröna utflykter

Den nyligen utkomna Great Escapes STHLM, en guide till Stockholms skönaste och grönaste getaways, är mer aktuell än någonsin. Författaren Gunnika Isaksson-Lutteman delar med sig av gröna utflykter inom någon timme eller två från Stockholm. Det goda livet kombinerat med friluftsliv. Boken är indelad i tre kapitel där aktiviteter och vandringar listas efter avståndet från Stockholm, och där skärgården har fått en given plats. Mer information på greatescapes.se

TITEL: Great Escapes STHLM
FÖRFATTARE: Gunnika Isaksson-Lutteman
FÖRLAG: 52adventures förlag
ANTAL SIDOR: 115
CIRKAPRIS: 249 kr webshop.adventures.se
ISBN: 978-91-519-7035-6

Hos oss bakas och lagas allt från grunden

Adas
 kafé & bageri

Stans mysigaste kafé!

Ät din lunch i kaketugnsvarme och mys med tända ljus, en värmande kopp och något gott från vårt bageri.

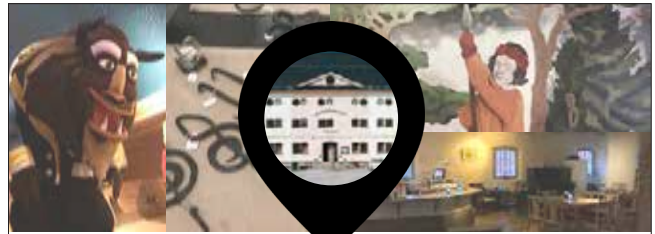
Lilla **HOTELL** Adas är alltid öppet!
 För bokning och information ring oss eller besök www.adaskafe.se

Välkommen till vår värld!

Norra Tullportsgatan 6 Östhammar Tel 0173 12999 www.adaskafe.se

ÖPPET MÅN-FRE 8-17 LÖR-SÖN 9-16

KNUTMASSOKVARNEN

Café • Hantverk • Museum • Knutmassomysteriet

Bruksgatan 4, Gimo ÖPPET Vardagar kl. 10.00–15.30

www.osthammar.se/knutmassokvarnen

Skärgårds
 hotellet
 NYNÄSHAMN

www.skargardshotellet.se • 08-520 111 20

**Välkommen in
JUL I ATELJÉN!**
Modellskepp
Fyrunderlägg
Skärgårdsmålningar
Pluntor
och andra trevliga julklappar

Ateljé Lilla Paradiset
Östra Långg. 21, Trosa
Tel 0156 - 13753
www.lillaparadiset.com

Ateljé Lilla Paradiset
KONST
&
HANTVERK

UPPLEV TROSA
året om

TROSA trosa.com

Trosa »Världens ände«

Trosa är känt som stad sedan 1300-talet och är därmed en av Sveriges äldsta städer. Eftersom landskapet runt ån är flackt, har landhöjningen resulterat i att havet dragit sig tillbaka och landarealen ökat. Staden låg från början cirka en halv mil inåt landet fram till slutet på 1500-talet. Redan i början av 1400-talet var Trosa en betydande handelsplats och stadsprivilegium erhöles år 1610 på den plats Trosa ligger idag.

www.svenskturistforeningen.se
073-981 20 54

Lagnö Studio
**Hyr hela huset
Vandrarhem**

Vill du också ligga här?

Kontakta Josefin på
josefin@magasinskargard.se
eller 0709-701 901
så får du ett bra erbjudande.

magasinSKÄRGÅRD.
sinna/smak/sovårdheter

Ett anrikt bageri

Välkommen och fika i den gamla fina konditormiljön med anor från 1800-talet.

Västra Långg. 27, Trosa
Mån-fre 07.30-18
lör-sön 9.30-16
0156-123 94

Snabb kick av kallt bad

Att bada kallt är inget nytt påfund, men nu har det blivit superhett med vinterbad. Man är ute efter alla hälsofördelar, den uppiggande effekten och bli av med stress. För många har det blivit ett beroende. **TEXT:** Josefin Ekberg

Vintersimmästerskapen i Skellefteå sker nästa år den 12 februari. Ifjol var evenemanget digitalt på grund av pandemin. Men nu blir det live igen.

Skagens Vinterbadarfestival har infört en maxgräns deltagare på 300 personer. Evenemanget brukar äga rum en helg i slutet av januari.

FOTO: HÉLÈNE LUNDGREN

För tio år sedan startade föreningen Mörkrets och Kylans Glada Vänner i Skellefteå en vintersimtävling. I en isvak. Det blev succé. Samma år 2012 började danska Skagens Vinterbadarclubb Isbryderna med en årlig Vinterbadarfestival. Den blev så populär att antal badare begränsades till 300. I Polen har man länge hajjat nöjet med att bada kallt. För några år sedan började rederi-eriet Polferries med vinterbadarresor till Nynäshamn. Med hundratals badsugna polacker, klädda i lustig utstyrsel och med busiga leenden.

Vad är det egentligen som är så kul med att bada iskallt? Varför vill man utsätta sig för det? Burr, det låter inte alls härligt. Själv är jag vad man brukar kalla »en riktig badkruka«. Om sommaren vägrar jag bada förrän det är minst 20 grader i vattnet. Och då kliver jag lååångsamt ner och plågar mig tills bara överarmarna återstår. De känns alltid värst. När jag äntligen efter kanske en kvarts plågande har doppat mig helt, då känns det superskönt.

»Även om jag ogillar tanken på att bada kallt, är jag desto mer intresserad av hälsa. Och det finns ingen hejd på hur nyttigt det kan vara att bada i iskallt vatten.«

Är det någon som känner igen sig? Eller tillhör du den modiga skara som kastar dig handlöst i vattnet?

Rena hälsokuren

Även om jag ogillar tanken på att bada kallt, är jag desto mer intresserad av hälsa. Och det finns ingen hejd på hur nyttigt det kan vara att bada i iskallt vatten. Lindra värk, spänningar, trötthet, hämma inflammationer, stärka immunförsvaret och även sänka blodtrycket över tid vid regelbundet badande, sägs det. Studier visar även att det kan hjälpa mot depressioner, diabetes, migrän, dåligt minne och

olika andningssjukdomar. Personer med högt blodtryck och hjärtproblem varnas dock, de bör alltid rådfråga en läkare först eller avstå helt för säkerhets skull.

Hur påverkas då kroppen? Det första som händer är att blodtrycket går upp, pulsen ökar och blodkärlen drar ihop sig, värmen koncentreras till dina viktigaste organ. Stresshormoner skickas ut och blodsockret stiger. Ett fyrverkeri av endorfiner gör dig piggare samt ger en smärtlindrande effekt som kan sitta i flera timmar efter doppet. En bonus är att efter regelbundet badande ökar din bruna fettvävnad, vilket gör att du tål kyla bättre

Magasin Skärgårds redaktör kände sig manad att testa trenden att bada kallt. För hälsans skull (och nyfikenhetens) trotsade hon impulsen att vänta på varmare tider.

»Lena ropar: Du måste basta först! Och du ska vara naken. Det struntar jag blankt i. Här ska badas NU. Och med baddräkt på. Dagen till ära har jag även klätt mig i glittriga strass-örhängen och partyhatt. Som jag sett att man gör i Skellefteå.«

FOTO: OLAF SCHNEIDER

Till vintersimtävlningarna i Skellefteås isvak kommer deltagare från hela världen.

och förbränner kalorier mer effektivt. Tio sekunders kallt bad sägs motsvara cirka 20 minuters löpning. En »quick fix för den late« med andra ord.

Mitt premiärdopp

Efter att ha läst på om alla hälsoeffekter tänker jag nu övervinna min sjåpighet och ta mitt första kalla dopp. Inte kasta mig i kanske men i ska jag. Vem vill inte få en snabbkick, en hälsoboost, känna sig 20 år yngre och belönas med en massa lyckohormoner. Det måste vara värt plågan resonerar jag. Och kämpar mentalt för att ta steget. Förbereder mig hemma först med kalla duschar där jag själv styr graderna. Det fungerade bra. Då så.

Är också beredd på att kroppen kan få en köldchock, att jag då ska räkna till tio och andas lugnt. Sen ska det kännas behagligare. Bra att ladda med är en termos med varm dryck, sällskap samt en het bastu. Mössa och vantar kan också kännas skönt. Nu är det upp till bevis.

I Refsnäs har min vän Lena Östergren en sandstrand och bastu på bryggan. Hon är van att bada kallt och tycker det är en baggis. Det blir mjukstart för mig eftersom det varken är vinter än eller is på havet, men kyligt nog för en nybörjare som jag denna höstdag.

Förväntningarna är stora. En ljuvlig känsla av välbehag utlovas. När kroppen skriker NEJ måste knoppen ta kommando. Jag har bestämt mig, är fullt motiverad och kliver helt sonika i vattnet, ignorerar att det känns som om fötter och ben domnar. Lena ropar:

– Du måste basta först! Och du ska vara naken.

Det struntar jag blankt i. Här ska badas NU. Och med baddräkt på. Dagen till ära har jag även klätt mig i glittriga strassörhängen och partyhatt. Som jag sett att man gör i Skellefteå. Jag ligger i en lagom lång stund. Efteråt kommer den utlovade belöningen. Pigg i skallen och en pirrande känsla i armar och ben, »som

champagnebubblor« vilket är en passande liknelse. Det här kommer jag att göra om. Helt klart. 🐦

Tips: Rävsten är en ö utanför Öregrund som erbjuder vinterbadpaket med boende, badtunna och bastu året runt. På ön Marholmen strax utanför Norrtälje kan man bada i havet vid Badholmen. Anläggningen hyr ut bastu, badrock, handduk och har även ett spa. Utanför Åkersberga ligger friluftsgården Domarudden med vedeldad bastu som är öppen vintertid med möjlighet att ta ett kallt dopp i sjön. I ytterkärgården, på Söderarm kan man också bada om vintern, här finns badtunna och bastu i en bunker. Samt boende. Nynäs havsbad är ett spa-hotell i Nynäshamn som har bubbelpool, bastu, spa-behandlingar och ett par badstegar att kliva ner i havet med. Tips för de som vill lyxa till det lite. Annars är ju vinterbad ett billigt gratisonöje.

Varning: Tänk på att aldrig bada ensam, ha inte alkohol i kroppen och undvik att doppa huvudet, då det kan ge rubbningar av hjärtats rytm. Ligg inte i för länge. Max några minuter. Ta genast på torra kläder efter badet.

GULDSMEDERNA

Rött guld och svarta Tahitipärlor - skapa ett unikt smycke med oss

Följ qr-koden för inspiration

Posthusgatan 6 A, Norrtälje
0176-156 56 guldsmederna.se

INDOOR STYLING & DESIGN

Pia Alm
Certifierad Inredare

0708-11 86 56
pia@indoorstylingdesign.se

Norrköping »Roslagens huvudstad«

Namnet Norrtälje skrevs 1298 in Telgium samt 1409 Norra Tælgha. Detta har i doktrinen ansetts stå för ett med tälja besläktat namn på inbyggare: »deras som bor vid inskärningen«, med vilket avses »vid den långa viken«. Mitt igenom staden flyter Norrtäljeån. I hamnen ligger ångbåten S/S Norrtälje sedan 28 juli 1968. Båten levererades år 1900 och har trafikerat ett flertal sträckor bland annat till Åland. Idag är ångbåten en restaurang.

Visste du att Pensionat Granparken, Hotell Roslagen och Lilla Torget har varit inspelningsplatser för filmen »Ha ett underbart liv«?

Åtellet – en naturlig mötesplats!

0176-700 450
info@atellet.se
www.atellet.se

#atelletnorrköping
facebook.com/atellet

ÅTELLET
SJÖTULLSGATAN 10, NORRTÄLJE

VI KÖPER DITT GULD & SILVER & MYNT!

BÄSTA DAGSPRIS
PORATHS GULD

Bästa dagspris. Vi uppger alltid grampriset. Omarbota gärna ditt guld och behåll värdet inom familjen. Handla tryggt – handla lokalt. Välkommen.

PORATHS GULD

Tullportsgatan 1, Norrtälje | Tel. 0176-101 62 | www.guld.net

Eldbutikén Norrtälje

GENERÖS VÄRME ÅRET RUNT.

Contura

CONTURA 810
ORD. PRIS FR. 15 900,-
Delbet. fr 743 kr/mån

INSTALLERAT OCH KLART!
Vi är med. Hela vägen.

Låter du vem som helst installera din nya eldstad? Det gör inte vi.

CERTIFIERAD ELDESTADINSTALLÖR

Eldbutikén Norrtälje Storstensvägen 6 (bredvid Byggmax) | tel 0176-142 00 | norrtälje@eldbutikén.se
Öppettider: Mån-Tors 10-18, Fre 10-17 samt Lör 11-14 Stängt lördagar juni-juli-augusti.

www.eldbutikén.se **elda**

HÄRINGE SLOTT

TEL:08-504 204 40
www.haringeslott.se
VÄSTERHANINGE

SMÅDALARÖ GÄRD
HOTELL & SPA

Jul med
skärgårdens smaker

SMADALAROGARD.SE
08-501 551 00

Julbord & julmiddag i skärgården

WAXHOLMS
HOTELL

www.waxholmshotell.se
TEL 08-541 301 50
VAXHOLM

KÖRUNDA

HOTELL MÖTEN EVENT GOLF

TEL: 08-520 390 30
www.korunda.se
ÖSMO-NYNÄSHAMN

Vår Gärd®

@vargardsaltsjobaden
www.vargard.se
08-748 77 00

Julbord ni delar med ert
sällskap vid eget bord
www.bergsgardtrosa.se
TEL: 0156-42 00 20
TROSÅ

JULBORD PÅ VÄRMDÖ
FAGELBROHUS.SE/JULBORD
TEL: 08-571 419 00

FÅGELBROHUS

ÅTELLET
JULMENY VID BORDET
www.atellet.se
TEL 0176-700 450
NORRTÄLJE

KASTELLET
www.kastellet.com
08-1200 4870
VAXHOLM

UTÖ VÅRDSHUS
Tel. 08-504 203 02
www.utovardshus.se
UTÖ

DJURÖNÄSET
A CHRISTMAS
to Remember
CHRISTIAN FJÄLL LENA ÖSTEN ROSSÉN ANNA-KLARA FÄLTH MICHAEL LARSSON

JULBORD & SHOW
www.djuronaset.com

Muralmålningen »The Lighthouse«
har skapats av Lula Goce
från Spanien.

Fakta:

Inte bara Västervik har hakat på trenden med muralkonst. Även Halmstad, Borås, Södermalm, Nacka och ett antal förorter runt Stockholm samt Dalsjöfors, för att nämna några. Muralmålning (eller väggmålning) är konstverk som utgör en integrerad del av rummet eller byggnaden. Den kan vara utförd direkt på väggytan eller målad på annan plats för att sedan monteras permanent på sin plats. Muralmålningar har mycket lång historia som förmedlare av berättelser. De äldsta man känner till är grottmålningar från äldre stenåldern. Vi har också kyrkomålningar som exempel. Tekniker och material har varierat genom åren.

Sprejkonst uppåt väggarna

I dessa tider upptäcker alltfler Sveriges guldkorn. Ett är Västervik, en charmig skärgårdsstad. Inte bara om sommaren. Särskilt efter projektet BANK! med alla häftiga muralmålningar. En gigantisk och gratis konstutställning – öppen året runt. **TEXT O FOTO: Roine Karlsson**

De flesta platser har något extra man vill lyfta fram, som attraherar besökare. Skärgårdsstaden Västervik på ostkusten har mest varit känd för sin visfestival som pågått sedan 1966(!) och att Abbas Björn Ulvaeus växte upp här. Samt idyllen vid havet. När man besöker staden kan man inte låta bli att njuta av fiskebodarna och de gamla träbåtarna som ligger på rad i hamnen. Kullerstengator och snickarglädje. Som hämtat ur bok av Elsa Beskow. Men sedan 2019 har man skakat om Västerviks offentliga rum i grunden med konstprojektet BANK! och Västervik Street Art Festival. Modernt och coolt.

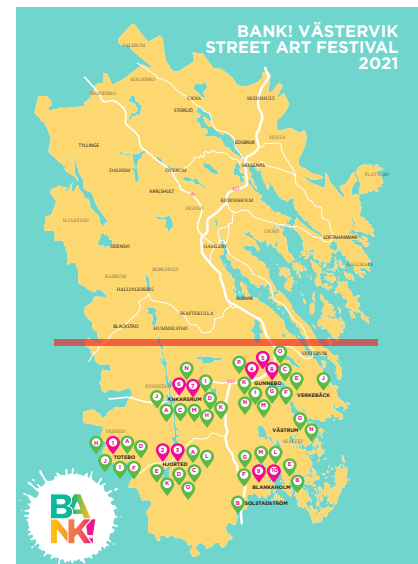
BANK! är en stor offentlig ”konsthall” som har öppet dygnet runt, hela året med fri entré och som inte kräver någon anställd personal. Under tre somrar i rad har man bjudit in professionella muralmålare från hela världen till Västerviks gatukonstfestival. Konstnärernas uppgift har varit att sätta färg på fasader i kommunen. Ett antal lokala konstnärer har också medverkat med att försköna de annars så fula kabelskåpen.

Kommunens kulturchef Maria Rudbo som var med och tog initiativet till festivalen fick med Tjustbygdens Sparbank som finansiär. Därav utställningens fyndiga namn, vilket även kan föra tankarna till den mystiske och ljusskygge graffiti-konstnären Banksy. Som blivit världsberömd på att i smyg ha sprejat väggar och murar fulla av politiska budskap och satir. Men BANKS!-konstnärerna har arbetat med sina verk på legal grund med fastighetsägarnas godkännande och giltiga bygglov.

Det har krävts en del pappersarbete och mycket engagemang. Allt eftersom projektet växte fram började intresset att vara med lossna och fler ville få sina trista väggar att förvandlas till något vackert som drar blickarna till sig. Projektledaren Albin Wiberg hade fullt sjå att rätta med all logistik för att få hit de internationella konstnärerna, då år två och tre inträffade mitt under pandemin.

Flera skärgårdsmotiv

– Idag har vi 50 fasader och 20 kabelskåp

En folder visar var man kan se alla fasader och kabelskåp.

målade runtom i kommunen, berättar Maria Rudbo.

Projektet har blivit ett lyft för Västervik och hotellen har fått fler gästanter

»Under tre somrar i rad har man bjudit in professionella muralmålare från hela världen till Västerviks gatukonstfestival. Konstnärernas uppgift har varit att sätta färg på fasader i kommunen.«

tack vare BANK!. Vi hade hört talas om konstprojektet och besökte skärgårdsstaden i Småland under två dagar sent i augusti, när det började bli lågsäsong. Cyklar fick vi låna av Lilla hotellet där vi bodde, vilket underlättade då vi ville se alla målningarna runtom i staden. En karta med platserna utmärkta fick vi av turistbyrån. Med den i handen kunde vi hitta alla målade fasader och kabelskåp. Det var spännande att cykla fram på stadens gator på jakt efter nästa konstverk, som dök upp runt hörnet.

Konstnärerna hade fått fria händer att måla vad de ville och flera av muralmålningarna hade skärgårdsmotiv. Fascinerande hur gatukonstnärerna lyckats få allt att se så levande ut, med hjälp av sprejburkar och från en byggnadsställning. Vi beundrade bland andra väggar särskilt den med tre sälar och fasaden på Ellen Key-skolan med en flicka vid en fyr av Lula Goce från Spanien. Vid sjukhuset höll vi på att missa en jättestor vacker fjäril då vi inte tittade tillräckligt högt upp. Nästa dag körde vi två mil västerut till den lilla byn Blackstad och dess skola för att se den exceptionella Pippi Långstrump-målningen av konstnären Case Maclain. Som hade röstats fram av 100 nominerade till en av världens allra vassaste muralmålningar. Vi åkte vidare till Gamleby strax norr om Västervik, där vi bland flera målade husväggar fastnade för ett lejon på biografens fasad, av konstnären Curtis Hylton.

Det internationella inslaget märks tydligt med dessa exotiska djur från andra världsdelar. Men om man ska anmärka på något så är det att det hade varit roligt med fler djur och växter från närområdet, som till exempel Smålands landskapsfågel berguven eller uttern eller landskapets söta blomma, den lilla linnean. Vi hittade i alla fall inga. Men vi kanske missade det.

Maria Rudbo berättar att det treåriga projektet nu är över och att det inte blir några nya fasadmålningar nästa år. Men

På biografen i Gamleby kan man se engelsmannen Curtis Hyltons lejon.

Lekfull konst av Tim Timmey.

Mantra har skapat fjärilen på Västerviks sjukhus.

att konstverken finns kvar och bjuder in till åskådare alla årets 365 dagar och är väl värda att besöka även på vintern. Att Västerviks självkänsla har vuxit tack vare BANK! märkte vi då vi pratade med stadens invånare som stolta berättade om sina favoriter. I och med muralkonsten

har Västervik med omgivningarna fått ytterligare draghjälp att utmärka sig på kartan. Inte bara som populär sommarstad. 🐦

UTMÄRKELSER:

Västervik blev två år i rad, 2020 och 2021 framröstad som »Årets Sommarstad« av besökare på sajten reseguiden.se.

»...den exceptionella Pippi Långstrump-målningen av konstnären Case Maclain. Som hade röstats fram av 100 nominerade till en av världens allra vassaste muralmålningar.«

På Blackstads skola kan man se Case Maclairs fantastiska muralmålning av Pippi Långstrump.

FOTO: ANNELI KARLSSON, VRAK/SMTM

Nytt museum om vrak

Vrak – Museum of Wrecks är ett nytt museum om Östersjöns världsunika vrak som öppnade hösten 2021 nära Vasamuseet på Djurgården i Stockholm. Här kan besökare via digital teknik uppleva vraken på botten utan att dyka själva. Ibland sänder man live. I oktober har marinarknologer dykt på ett handelskepp från 1500-talet som ligger på 30 meters djup norr om Dalarö. Det kallas Osmundvraket då lasten består av så kallat »osmundjärn«, ett smidbart järn framställt med en urgammal hantverksmässig teknik. /JE

Boktips
Tove firas med
nyutgåva

Pappan och havet håller än

Tove Janssons berömda böcker om Muminrollen har fyllt 75 år och hyllas med jubileumsutgåvor. »Pappan och havet« handlar om när muminfamiljen flyttar ut till en gammal fyr långt ute till havs. Muminpappan försöker förstå havets hemliga lagar och göra sig outhärlig för den lilla familjen. Det blir nu inte så lätt att bygga sig ett nytt liv på den oföretsägbara lilla ön som han trodde. Och vad händer egentligen med fyrvaktaren som försvann från ön... Boken är magisk med sina naturskildringar och varma människosyn, lika aktuell nu som när den skrevs. /Asta Andersson

TITEL: Pappan och havet
FÖRFATTARE: Tove Jansson
FÖRLAG: Förlaget
ANTAL SIDOR: 210
CIRKAPRIS: 243 kr
ISBN: 9789523332737

www.roslagensexpress.se

PACKAT OCH KLART?

DU HAR VÄL INTE GLÖMT MUNSKYDD FRÅN ROSLAGENS EXPRESS?

RENOVERINGS- ELLER NYBYGGNADSTANKAR?

Vår egen byggservice utför all slags ny- om- och tillbyggnad samt erbjuder måleritjänster.

www.skadeservice.se

SKADESERVICE AB
- JOUR DYGNET RUNT -

Välkommen till grannstäderna Östhammar och Öregrund

Östhammar bildades redan 1368. På grund av landhöjningen flyttades staden 1491 till Öregrund. Och 1539 fick Östhammar tillbaka sina stadsprivilegier. Båda städerna har varit blomstrande bad- och kurorter. I Östhammar finns Societetshuset Källör som idag används som bygdegård och för olika evenemang. I närheten ligger det nya fina Sjötorget med lekpark, utegym, skateramp, träskulpturer, beachvolleyplan samt butiker och krogar i röda nybyggda »sjöbodarna«. Lars Molins film Badjävlar spelades in i Öregrund och Östhammar och trakterna omkring. Du kan promenera i filmens spår och bli guidad via en app på inspelningsplatserna. Östhammar är känt för sina årliga veteranbilsträffar »Kul på hjul« samt Festival Östhammar.

Öregrund ligger två mil nordost om Östhammar. Öregrund är en av landets bäst bevarade trästäder med mycket atmosfär och snickarglädje. Öregrund är den enda staden på ostkusten där man kan se solen gå ner i havets horisont. Den lilla staden var förr en viktig sjöfartskonkurrent till Stockholm. Här skeppades järnet från vallonbruken ut och kallades för »Öregrund Iron«. I slutet av 1800-talet blomstrade dess badortsepok, det firas varje år med Badortdagarna. Då blir det hattparad, tidstypisk klädsel, badortsdopp, mässingsorkester och annat roligt. Andra festligheter är Båtveckan med Roslagsloppet, Öregrundsmåndagarna och Tennisveckan. Vid infarten till Öregrund ligger Tallparken med tennisbanor, promenadstigar, utsiktspunkter, sandstrand och klippbad.

ÖRSKÄRS FYR
Vi har ledigt boende!
boka@orskarsfyr.se
www.orskarsfyr.se

myBLISS
butik i Östhammar
BÄRNKLÄDER - DAMKLÄDER - LEKSAKER
PRESENTER - www.mybliss.se

Adas
kafé & bageri
Norra Tullportsgat. 6, Östhammar
0173-129 99 www.adaskafe.se

Epokgården 17år
Lägenhetshotell - Konferens -
Vandrarhem med de sköna sängarna
Rådhusgat 16 Öregrund
0173-302 00 www.epokgarden.se

KLOCKARGÅRDEN
En av ställen i Öregrund!
Hotell - Bröllop - Konferens - Butik
Öppet året runt
0173-300 65
www.klockargarden.nu

E D B L A D
Strandgatan 2, Öregrund
0176-20 87 97
www.edblad.com

Modebutikerna
Pep'NChilli
100 % personlig service
0294-100 80 Skärplinge
0173-300 63 Öregrund

Wilma
ÖREGRUND
0173-300 31 kafewilma.se

Nordsjö Idé&Design
Roslagens Golv
Energivägen 1, Östhammar
Tel: 0173-212 35
www.nordsjoideidesign.se

NAMN: Ingemar Viking Wemmenhög
YRKE: Pensionerad yrkesmilitär,
kustjägarveteran
ÅLDER: 79 år
BOR: Rindö
SPECIALKUNSKAP: Har studerat runologi
och har ristat ett femtiotal runstenar
med riktig runskrift.

För den som kan tyda det fonetiska teckensystemet
lyder texten; Krigarskaran lät resa denna sten till
minne av sina gamla kämpar. Må icke ett minnes-
märke vara förmer än detta över stridbara män.

Majoren som började rista runor

Kustjägare, attackdykare, stridande i den 14:e FN-bataljonen under Kongokrisen, kompanichef, major och en av tre svenskar som mottagit den gröna baskern efter avslutad utbildning hos Royal Marines i Storbritannien. Ingemar Wemmenhögs militära karriär är imponerande, men det är ändå hans stora intresse för runstenar och vikingatiden som sticker ut.

Vi möter en livs levande runristare. **TEXT:** Gunnika Isaksson-Lutteman **FOTO:** Johan Bjurer

Intill Minörhamnen på Rindö står den över två meter höga runstenen. Runorna som slingrar sig runt stenen i rundjuren är ristade på runsvenska, men i nutid.

Ingemar Wemmenhög ristade stenen till Vaxholms kustartilleriregemente KA1:s 100-årsjubileum 2002.

– Föreningen kustjägarveteranerna ville skänka en runsten som minne till regementet, berättar Ingemar och drar med fingret över runskriften för att förklara hur de olika runorna uttalas.

Ingemar har bott sen 1981 på Rindö, men kom till ön redan 1960 i och med jobbet på regementet. Runstenen på Rindö är en av de största han har ristat, men han har över 50 runstenar på meritlistan. Några få har varit gravstenar, desto fler minnesstenar. Bland annat har han ristat stenar både till prins Carl-Philip och Mark Levensgood. En del av Ingemars runstenar återfinns utomlands, som till exempel den vid svensk-amerikanska institutets huvudkontor i Minneapolis och den i Gammalsvenskby i Ukraina.

Svärmors fel

Ett par års uppehåll från det militära under mitten av 1960-talet gav Ingemar tid att studera nordiska språk och litteraturhistoria. Han fastnade särskilt för runologi.

Att han började med själva ristandet för egen del berodde på svärmor. Hon visade honom en veckotidningsartikel om en runristare som ristat en sten till 1000 års-minnet av Leif Erikssons resa till Kanada. Men ristaren hade använt modern engelska och inte alls förstått hur de fonetiska runtecknen fungerade. Ingemar surnade till över detta och muttrade för sig själv i bilen hela vägen från Rindö till jobbet i Berga.

– När jag kom fram till jobbet sa jag till mig själv att sluta gnälla och rista själv istället, är ju sjutton också om man ska föreställa runristare så ska man iallafall göra det rätt, förklarar Ingemar med glimten i ögat.

Han skaffade sig mejslar, hammare och granit från Vätö stenbrott. Kunska-pen om runskriften hade han sen tidigare så det var bara att sätta igång. Ryktet spred sig snabbt om hans intresse och unika talang för runristandet. Han lärde sina arbetskollegor att tyda runor, och han fick hoppa in som gästspelare runristare för eleverna som studerade nordiska språk på universitetet i Uppsala. Han har deltagit på otaliga medeltidsmarknader och förekommit som runristare i TV.

Från forntid till framtid

De flesta runstenarna restes under sen vikingatid (år 1000-1100). Då användes

enkla verktyg av härdat järn, medan Ingemar har mejslar av coromantstål. Men handkraften är densamma, nu som då.

Då var det oftast flera runristare på samma sten, medan en runmästare gjorde mönstret. Ingemar gör allt själv och för honom tar det ungefär två veckor att färdigställa en runsten.

FOTO: PRIVAT

På hans altan med utsikt över Solöfjärden, står flera mindre runstenar och blickar man ut över gräsmattan mot syrenhäcken kan den skarpögda hitta flera små runstenar i buskagen.

– Jag fyller 80 år i februari så numera har jag lagt mejslarna i verktygslådan, jag håller mest föredrag och renoverar stenar med färg, menar Ingemar.

Men strax kryper det fram att han ändå har ett nytt projekt på gång. När det borrades för bergvärme i fastigheten där han bor i togs det upp en stor sten utanför hans port. Han tänkte att den ytan skulle passa bra som runsten. Han fick bostadsrättsföreningens tillåtelse att hugga in runor.

– Den är nästan färdig nu, det är ju nära att gå ut vid porten och ta några hugg när jag känner för det, säger Ingemar. 🐾

Skapat av kärleksfulla händer

Hantverkets Hus i Lövstabruk i norra Uppland, är ett centrum för konstnärligt och hantverksmässigt skapande. I mars 2022 firar sällskapet 20 år. De nio medlemmarna utvecklar ständigt såväl sitt konstnärskap som verksamheten. Inslaget av Hantverkets Hus i den pampiga 1700-talsmiljön, är en viktig del av bruksortens kulturliv. **TEXT O FOTO:** Christer Bergström

Göran Diffner jobbar med trä och gör fina svepaskar, vackra skärbrädor, brickor, korgar, smörknivar bland mycket annat.

Det är alltid en fröjd att kliva in i Hantverkets Hus och möta hantverkarna med deras skapelser.

Hantverkets Hus lokal är egentligen en gammal ladugård. Ladugården ligger omgiven av dammar, bruksgata, brukskyrka, herrgård och många andra kulturhistoriskt intressanta byggnader.

När man kommer in möts man av den härliga och gemytliga stämning som konstnärerna sprider. Här har några av hantverkarna sina ateljéer och verkstäder. Vissa andra har egna verkstäder och ateljéer i sina hemmiljöer.

Men gemensamt för alla nio är att de finns representerade med sina verk och produkter i den butik som finns i Hantverkets Hus. Vid ett besök är det butiksdelen man först träder in i. På hyllor och diskar blandas det mesta i hantverksväg; måleri, keramik, ull, garn, skinn, smide, textil, slipade naturstenar, träföremål och mycket annat.

Den här söndagseftermiddagen finns åtta av sällskapet nio medlemmar här i Hantverkets Hus. Flera ansikten är för mig bekanta. Bildkonstnären Mita Bromark, smeden Erika Galle, keramikerna Lill Lundgren och Susanne Thurfjell träffade jag första gången för så där cirka tio år sedan. Sedan dess har vi mötts många gånger. Mita och Lill var med och startade Hantverkets Hus. De hade andra jobb vid sidan av intresset att måla och skulptera.

Mita var tandsköterska i Skärplinge och Lill bildlärare på skolan i Skärplinge. Hantverk har alltid varit deras stora passion. Sedan en tid tillbaka är de seniorer och har slutat sina yrkesverksamma jobb. Nu kan de ägna sig åt hantverk till hundra procent.

– Sedan jag slutade jobba som lärare för något år sedan är jag här i stort sett varje dag och drejar och skapar i lera, säger Lill Lundgren och flickar in att medlemmarna i sällskapet aldrig blivit osams, tvärtom är de ständigt på gott humör.

– Vi har nytta och glädje av varandra och stöttar varandra.

Vilka ambitioner hade ni när ni startade Hantverkets Hus för tjugo år sedan?

– Vi ville samla konsthantverkare från bygden i en lagom stor grupp under samma tak och samarbeta, för att tillsammans nå ut till en bred publik. Vi märkte att med ett större utbud fick vi fler besökare,

Nio konsthantverkare är med i Hantverkets Hus. Från vänster Mita Bromark, Lill Lundgren, Barbro Avellán, Ann-Katrin Flinthammar, Erika Galle, Göran Diffner, Therese Forsberg och Susanne Thurfjell. Ann-Kristine Svärd hade förhinder att vara med.

säger Lill Lundgren och då fyller Susanne Thurfjell i:

– En stor fördel med att vara ett hantverkskollektiv är att vi drar åt samma håll. Vi har en gemensam marknadsföring och försäljning i butiken och konkurrerar inte med varandra.

Även kurser i hantverk

Medlemmarna hjälps åt och turas om att stå i butiken. De har också kurser i måleri och prova-på-dagar i olika hantverk.

Textilhantverkaren Barbro Avellán bodde i åländska Mariehamn i nära femtio år och hade en hantverksbutik i Mariehamn under 26 år innan hon för fyra år sedan flyttade till Lövestabruk.

– Det var självfallet naturligt att söka sig till Hantverkets Hus. Jag flyttade till Sverige för att mina barn och barnbarn bor här. Ålänningarna är verkligen måna om sina konsthantverkare, de köper gärna produkter av lokala hantverkare och prisnivån på Åland är också högre än här, säger hon.

Hantverkets Hus är tacksamma för att de får hyra lokalerna i den gamla ladugården av Statens Fastighetsverk.

– Fastighetsverket hade egentligen planer på att starta en travskola i fastigheten. Innan var det här både hönseri, växthusbyggen och uppställning för husvagnar. Planerna på en travskola gick i stöpet. Då såg vi vår chans att kunna få hyra, säger Mita Bromark.

Lill, Mita och Vivianne Bengtsson förankrade idén hos Roland Siljehag. Roland var försäljare av läromedel för Waldorfpedagogik. De pratade även med Birgitta Östlund som tidigare varit rektor på folkhögskolan Biskops Arnö och som bor i Lövestabruk. Både Roland och Birgitta hade stor erfarenhet av att starta projekt och få fram pengar. Med deras hjälp och efter en lång process formades till slut den grupp som ville gå vidare och starta Hantverkets Hus.

Ladugården behövde renoveras och byggas om för sitt nya syfte. I samarbete med Statens Fastighetsverk och med hjälp av bland annat EU-pengar blev den gamla ladugården föremål för en genomgripande ansiktslyftning.

Den högtidliga invigningen hölls 23 mars 2002 av Lars Sjöberg, 1700-talsexpert, konsthistoriker, museiman och som själv äger en fastighet i Lövestabruk. Han klippte bandet. Första åren användes lokalerna som ateljé och verkstad, butiken öppnade 2006.

– Det har alltid funnits intresse för Hantverkets Hus. Men på senare tid tycker jag mer och mer besökare kommer. Hantverk ligger i tiden. Jag tror folk är mer rädda om hantverk som man betalar en slant för, mer än en billig slit-och-släng-mugg, säger Susanne Thurfjell.

På Hantverkets Hus hemsida www.hantverketshus.se presenteras de nio konsthantverkarna och deras hantverk. 🐦

Mita Bromark är bildkonstnär och har sin ateljé i Hantverkets hus. Hon bjuder in till drop-in kurser i akvarell och oljemålning varje torsdagkväll.

Den poetiske grälmakaren

Ture Nerman var landets mest kända kommunist på sin tid. Samt en flitig poet, visdiktare och journalist med starka åsikter. På Blidö står hans skivastuga kvar, ett rött litet torn. Intill fanns »Sjöbloms dass«.

TEXT: Josefin Ekberg

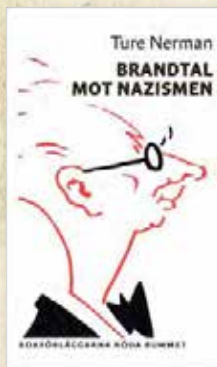
MÅNGA ÄR VI SOM SJUNGIT SNAPSVISAN »NÄR GÄDDORNA LEKER I VIKAR OCH VASS, OCH SOLEN GÅR NER ÖVER SJÖBLOMS DASS«. Ture skrev dikten »Gökkväll« men den var inte tänkt att skåla till. Själv var han helynkterist. Dessutom vegetarian och nyttjade inte tobak. En riktig renlevnadsman. Samt en eldsjäl för fred och frihet. Och frispråkig sådan.

– Fy på er! Mördare!, vrålade Ture Nerman på öppen gata 1918 när svenska soldater som stridit på den vita sidan av inbördeskriget i Finland återvände till Stockholm och gick parad. För de orden blev Ture hämtad av polis och bötfälld.

Det var inte första gången han blev åtalad. Tio år innan fick han böta för att ha spridit flygblad med antimilitära budskap av författaren Tolstoj.

Nerman är kanske mest känd för att ha skrivit »Den vackraste visan om kärleken« som handlar om en fattig ung student från Paris, en av alla soldater som offrades i första världskriget. Revykungen Ernst Rolf upptäckte tidigt Tures talang och anlitade honom att skriva visor och kupletter. En handlade om Anders Zorns kända tavla »Sjö-

bloms eka« målad på Möja 1912. Den väckte rabalder då kvinnan på bilden sitter naken och skrevar med benen medan hon rör. Vilket fick moralister att rasa med ilska insändare. Ture Nerman tyckte att debatten var larvig och kontrade med den fräcka visan »I Brittass eka«. Vilket inte Zorn uppskattade.

Trygg barndom

Ture föddes 1886 som äldst av tre bröder i ett småborgerligt bokhandlarhem i Norrköping. Uppfostran var fri och utan aga. Där grundlades hans trygghet, mod och tro på sig själv, får man förmoda. Det gick även bra för hans yngre bröder. Einar blev firad konstnär och är upphovsman till det välkända motivet på tändsticksasken Solstickan. Brodern

Birger var en ansedd arkeolog.

Ture blev först socialdemokrat men drog tidigt åt vänster. Han var med och startade Sveriges kommunistiska parti. 1914 fick han träffa Lenin under ett hemligt fredsmöte i Schweiz. Tre år senare välkomnade han statsmannen under hans blixervisit i Sverige. Tre gånger reste Ture till Sovjetunionen.

»Nerman är kanske mest känd för att ha skrivit »Den vackraste visan om kärleken« som handlar om en fattig ung student från Paris, en av alla soldater som offrades i första världskriget.«

FOTO: GUNNAR LANTZ DIGITALA STADSMUSEET

FOTO: GULLERS KW NORDISKA MUSEET

Åren 1918, 1920 och 1927. Han dyrkade Lenin och blev sen stark motståndare till efterträdaren Stalin.

Under ett antal år satt Ture Nerman som ende kommunist i riksdagen. Vilket inte gick obemärkt förbi. Sitt introduktionsanförande skrev han på hexameter. Både högern och sossar betraktade honom som en bildad galning man fick se upp med. Epitetet »poet och grålmakare« myntades av Per Albin Hansson, och blev sedan titeln på en av Tures böcker.

Det stormade kring Ture Nerman. En gång stoppades hans interpellation i riksdagen om huruvida staten skulle hjälpa några förföljda judar med att få asyl i Sverige. Stor debatt följde när frågan tystades ner.

Ture var aldrig rädd att få fiender. Tvärtom, han stack ofta ut hakan. Och anhängare hade han gott om. Han kämpade mot nazism och för människans frihet. Men en gång fick han kalla fötter. I den så kallade »Rickmanaffären«, då det planerades ett sprängdåd mot Oxelösunds hamn för att stoppa

Du är till och du är född att vrida tiden rätt igen!
Handvätt till "Trots Allt!" av Ture Nerman

eppning av järnmalm till Tyskland. Nerman värvades att hjälpa den brittiske säkerhetsagenten Rickman men lär istället ha angivit honom. Vilket gav sabotagemannen åtta års fängelsestraff.

Stark kämparglöd

Ture började sin journalistiska bana som landets yngste redaktör på Nya Samhället. När andra världskriget bröt ut startade han den antinazistiska publikationen Trots Allt!. I den skrev han obehagliga sanningar om judeutrotning och annat hemskt. Den blev en nagel i ögat på regeringen, som inte ville reta upp tysken. Ture skrädde inte orden. Efter en artikel med rubriken »Hitlers helvetesmaskin« blev han inspärrad tre månader på Långholmen. Fängelsestraffet tog han med ro och sjöng Internationalen samt andra kampsånger på rastgården. Vilken oförtruten kämparanda.

Trots Allt! beslagtogs åtta gånger och löpsedlarna förbjöds. Under nio månader utfärdades transportförbud. Spridningen blev då koncentre-

Nermans
diktartorn
på Blidö.

FOTO: AGNETA WENNBERG

Med Lenin i Stockholm 1917.

FOTO: AXEL MALMSTRÖM

namkriget. Ture Nerman avled 1969. Ett år då ungdomar och vänsterfolk revolterade som mest mot det avskyvärda Vietnamkriget och andra orättvisor. Ironiskt nog med liknande upprördhet som Ture själv som yngling kände mot första världskriget när det begav sig.

På ön Blidö mitt i Roslagen står idag hans oansenliga lilla diktartorn kvar. Vid det Nermanska sommartorpet som utropades till »sovjetrepubliken Lillängen«, där den röda fanan brukade vaja, samt över vilken sonen Bengt blev utnämnd till statschef. Han tyckte för övrigt att »pappa var en drömmare som levde i en fantasivärld«. Och Ture Nermans liv innehöll sannerligen dramatik och händelser nog för ett spännande filmmanus, trots allt.

Fakta:

Ture Nerman (1886-1969) studerade i Uppsala och tog kandidatexamen i nordiska språk, arkeologi och statskunskap. Han har gett ut 18 diktsamlingar, tre självbiografier samt några romaner. Ture har för övrigt försörjt sig som översättare och journalist, samt skrivit visor till revyer. Lägg till tidningsmakare, föreläsare, politiker och förlagschef på hans cv.

Ture Nerman har fått en gränd uppkallad efter sig på Kungsholmen i Stockholm samt en gata i Bergen i Norge. Han har även mottagit den danske kungens frihetsmedalj.

Kuriosa:

Ture Nerman ville reformera svenska språkets stavning och skriva som det låter med ord som »Svärge«, »jus« och »järta« där onödiga bokstäver rensats bort.

rad till två kaféer i Stockholm, det ena var konditori Vete-Katten. Fram till freden 1945 lästes skrften i vida kretsar, av hög som låg, blå som röd ända till Norge och Danmark. Perioden med Trots Allt! blev trots allt hans lyckligaste tid.

I sina memoarer varnar Ture för att stora mänskliga värden ständigt måste försvaras »de är alltid i fara«. Och menar att människolivets fiender antar nya skepnader och endast med viss svårighet går att känna igen.

Mot slutet av sitt liv tvärvände märkligt nog den forne pacifisten, och blev förespråkare till Nato-medlemskap samt gav sitt stöd till USA i Viet-

»Ture var aldrig rädd att få fiender. Tvärtom, han stack ofta ut hakan. Och anhängare hade han gott om. Han kämpade mot nazism och för människans frihet.«

Skål och nubbe vid stubbe

– Välkomna till »solsidan«, ropas det glatt när vi två gräddöbor från norra sidan av Rådmansö närmar oss Östernäs egensnickrade bar, den så kallade »fredagsstubben«. Här hänger grannarna med varandra fredagar mellan klockan 16 och 17. Året runt. TEXT: Josefin Ekberg FOTO: Roine Karlsson

Det var 2015 som man fällde en gammal björk på Östernäs Skifteslags äng.

Kvar blev en avhuggen stubbe i lagom höjd för att sätt igång fantasin. Bybon Roland Forsberg kom på den briljanta idén att sätta en bordsskiva på stubben och vips hade man fixat en bar. En trevlig samlingsplats där man kan ses regelbundet, skåla och samspråka om allt mellan himmel och jord.

– Vi har bara en regel. Att inte prata krämpor eller barnbarn, skrattar Alf Petersson som har packat sin ryggsäck med ett par flaskor öl och den här oktoberdagen trotsar att sommaren är över, då han är den ende i sällskapet som fortfarande använder shorts och t-shirt.

Vad brukar ni prata om då?

– Vad som hänt i veckan, svarar någon.

– Båtar, säger en annan.

Den här fredagen är det ljuvligt väder och solen har valt att titta fram efter en flera dagars lång gråvädersperiod. Runt baren står fem kvinnor och män i mogen ålder, men två efterslänrare och en hund kommer strax. Det är både bofasta och fritidsfolk som ses. Paret Falk bor på ön Täckö strax utanför Östernäs. De har rott kanske 30 meter för att umgås vid stubben. De andra har promenerat hit.

Levande musik

Traditionen med »fredagsstubben« har pågått i sex år oavbrutet. Inte ens pandemin satte stopp för dessa utomhusträffar där var och en har kunnat stå på behörigt avstånd.

– Som mest har vi varit 25 runt stubben och som minst två, berättas det.

Man träffas året runt alla fredagar utom midsommarafton. Oavsett väder. Varken snöstorm, hagel eller annat oväder sätter stopp för »fredagsstubben«. Man klär sig efter väder och ses i ur och skur. Det måste vara en syn för gudarna då ett tappert gäng Östernäsbor troget står här vid stubben, under varsitt para-

ply och skålar. Det har vi tyvärr ingen bild på men ni kan säkert föreställa er ändå.

– Då tar Affe på sig långbyxorna, avslöjas det och alla skrattar gott.

Ibland har det varit lite extra festligt vid stubben. Som när någon fyller år till exempel.

– Då sjunger vi. Och det serveras bubbel, berättar man.

Oftast serveras tilltugg också. Den här dagen går en skål med ölkorv runt bordet. Alla har med sig egen dryck. De flesta dricker öl med eller utan alkohol, men vi ser också en bargäst som föredrar Fanta. Ibland har man kunnat handla lokalproducerad honung vid stubben. När Tord Söderman som bor jättenära och har egna bin har tittat hit och passat på att ha med sig av den eftertraktade varan.

Har ni någon kul anekdot att bjuda på?

Efter en stunds tänkande minns Vivi Olseryd en fredag med extra guldkant:

– Det var när Rolands son från Australien kom och spelade på sin bastuba. »Ack Värmeland du sköna«. Han blev fast här ett tag på grund av coronan.

Passade ni inte på att önska en Taube-visa om Roslagen?

– Nej. Men det var såå magiskt.

Om vintern brukar det börja skymma redan vid tre-tiden på eftermiddagen. Då tänder man en brasa och har det mysigt i mörkret. Sällskapet pekar på veden som ligger redo. Ifjol sågs man till och med på självaste julafton. Och drack varm glögg. Tänka sig, att till och med ses en sådan helig familjetid direkt efter Kalle Anka och hans vänner. Det måste vara en väldigt stark gemenskap byborna

känner. Och ja, sedan de började med sina fredagsträffar har de lärt känna varandra mycket bättre.

Har ni några framtidsplaner och nya idéer för baren?

– Vi vill byta ut bordsskivan. Till en snidad i trä. Gärna som kan snurra också, blir svaret.

Bardisken består idag av en överdel från en vit trädgårdsmöbel av plast. På den står en träskylt med ordet »BAR» samt en blomkruka som man turas om att vattna. Barskylten kommer från Vivis dotters bröllop.

Östernäs Skifteslag har byggt en vacker gärdesgård som omgärdar ängen vi står på. Gräset är nyslaget. Föreningen sköter om de gemensamma naturområdena, förutom marken runt stubben

även en liten badstrand i närheten.

Och man arrangerar årligen en kräftskiva och ordnar med korvgrillning ibland. En skylt som berättar om platsen har satts upp vid Östernäs brygga. Bredvid har det ställts fram ett välkommande picknick-bord och cykelställ för besökare. Ett nytt projekt

är att ta fram en informationstavla om fågellivet vid Östernäs. Eventuellt kommer det en bok om Östernäs framöver.

Vi lämnar sällskapet med ett leende på läpparna och ny inspiration att sprida till andra, samt ta med till »baksidan« som man slarvigt kan kalla Gräddö, då det ligger mot norr på Rådmansö medan Östernäs en knapp mil bort har ett läge mot söder. Hos oss har vi i alla fall sedvänjan att bada »fredagsbastu«.

Har ni någon trevlig tradition och sätt att umgås på där ni bor som ni vill dela med er av? Skriv gärna till oss på info@magasinskargard.se och berätta.

»Man träffas året runt alla fredagar utom midsommarafton. Oavsett väder. Varken snöstorm, hagel eller annat oväder sätter stopp för fredagsstubben.«

»Man låg på skytte ute vid Sonskobborna berusad av våren och 96-procentig XP. Martin Sjöman och Lill-Ivar som befann sig i samma skåre, fick syn på en sälkut. »Skjut för fan!« sa Martin. »Ja ska väl ladda om först!« »Äsch, skjut ändå!« Lill-Ivar sköt och fick kuten.«

Ett brev från Roslagen

Författaren och skärgårdsbon Evert Wallert skrev under sin tid under många år, flera hundra krönikor åt tidningen Åland. Ett urval av dem samlades i hans bok »Ett brev från Roslagen«. Det här »roslagsbrevet« är från januari 1954 och berättar om olika frågor som avhandlades på fiskebyn Refsnäs »tjugondagsråd«. Efter ett 17 års uppehåll blev det ett trevligt möte. Med diskussioner om allt från gäddfiske, bryggbygge, brandförsvaret - till annat socialt prat som spökhistorier och roliga skrönor om dåtidens original, smuggelsprit och säljakt.

TEXT: Evert Wallert FOTO: Roine Karlsson

Den här gången var det vi som hade tjugondagsrådet i vår gård.

Nu så... där kommer de första »gubbarna« stråkande på den snöiga byvägen. Det är det 13 januari. Här ska bli tjugondagsråd för Refsnäs by. Sammankomsterna får en trivsam inramning genom att de äger rum i de olika gårdarna. Det var 17 år sedan vi hade den äran.

Tyvärr finns en tendens att denna urgamla institution, som i sig förkroppsligar gemenskapens strålande idé, håller på att dö ut. Sålunda ägde i år intet tjugondagsråd rum på Tjockö som en gång var en av Rådmansös största byar, men nu bara har 80 bofasta – sommartid kräller det förstås av sommarfolk. Önska skola står inför indragningsshot. Så fortsätter nivelleringen lite varstans i skärgården. Ja allt det där känner ni, ärade läsare, till från ert eget Åland. Har med intresse och vemod tagit del av folkmängdsuppgifterna i denna tidning. Ju fler ålänningar som föds och verkligen blir kvar hemmavid desto tryggare framtid för svenskheten. Det är underbart med den varma svenskhet som strålar ut från Åland

och som kommer till så klart uttryck i dessa spalter. Om vi här hemma vore så svenska!

Tjugondagsgubbarna svänger in genom gårdens allé, där julkärvarna hänger kvar, vindslitna och snöiga.

Jag bläddrar i protokolls-boken för att se vad vi avhandlade den gången för 17 år sen hos oss. Ja bland annat beslöt vi att ingå till generalpoststyrelsen med anhållan att Refsnäs by och öarna härutän – Tjockö, Sundskär, Vidinge, Fejan, Tyvö, Gislingö, Stockholm och Söderarm – måtte erhålla post varje söckendag. Och det var verkligen en stor sak för oss här i skärgården när denna ansökan så småningom blev bifallen.

In stampar några byamän... välkommen, välkomna! Ytterligare några är i antågande. Fint. Ju mera anslutning desto bättre. Prat om väder och vind samt naturligtvis om de tre Möjafiskarnas underbara räddning långt ute i Östersjön som hela Sverige engagerat sig i.

Klockan slår på halv 1. Ingen idé

att börja förhandlingarna före nyhets- och väderleksrapporterna. Men när radiosändningen kommer är sorlet så starkt att knappast någon uppfattar ett enda ord.

Rådet tar sin början. Här är inga stora ord, intet krus. Ordföranden som ju är skådespelets regissör och efter vars pipa eller klubba vi gubbar skulle dansa och hoppa, går helt in för samma hyggliga och humana dirigentskap som väl i allmänhet praktiserats sedan tider. Han är en stillsam men bestämd man som följer den bästa av alla framkomliga vägar – rättrådighetens. Det blir några enkla hälsningsord och val av justeringsmän.

Sekreteraren, det är jag, läser upp protokollet från 1953 års råd, vilket godkännes. Första ärendet gäller en ansökan från en nyinflyttad lots att få utföra en liten provisorisk brygga vid södra bystranden. Kruxet består i att där är så olidligt trångt. Nu får vederbörande nöja sig med att lägga ut ett par plankor över en gammal raserad stenkista. Och så övergår man till ett fiskeriärende. Det blir förbud på visst område av byns

FOTO: ROINE KARLSSON

Refsnäs hamnbodar.

vatten för gäddfiske med sax under tre år framåt från beslutad inplantering av gäddyngel. En del skog blåste ned på byallmanningen Tunholmen under den svåra stormen i början av månaden, och en man tilläts avverka för 4 kr kubikmetern. - Kassören redogör för vad byns vägbelysning kostat under fjolåret. Varje hushåll får betala 14 kr. I avgifter för försålda fiskekort hade influtit c:a 400 kr. Kan just undra om de kortköpande stadsborna får upp 25 gäddor i dessa dåliga fiskevattnen!

Vi gör ett timplängt avbrott, minst, för kaffedrickning. Kanske tjugondagsrådets kulmen, vilket sannerligen hörs. Mitt i klara dagsljuset berättas spökhistorier. Och man erinrar om festliga original i gångna tider. Tex Ask-Jan som for omkring till öarna och sålde kramsvaror samt för 5 öre spelade på sin väldiga trattgrammofon, så att fruntimren stod där och grät åt de drypande sentimentala visorna. Och jakthistorier. Man låg på skytte ute vid Sonskobbarne berusad av våren och 96-procentig XP. Martin Sjöman och Lill-Ivar som befann sig i samma skåre, fick syn på en sälkut. »Skjut för fan!» sa Martin. - »Ja ska väl ladda om

först!« - »Äsch, skjut ändå!» Lill-Ivar sköt och fick kuten. När de sedan var inne i boden med de andra jaktkamraterna smet Martin ut. Väl inkommen säger han till Lill-Ivar: »Du har skjutit någe alldeles enastående idag. När ja titta närmare efter va det en k o r s ä l. Kanske finns det inte mer än två såna till i hela Skandinavien. Du kommer att få mycke för den du!» Med den lycksalige skytten i spetsen gick man ut för att beskåda underverket. Ja verkligen! Den skojfriske Martin hade plockat bort här så att det blivit ett tydligt kors på sälryggen. Inte förrän man kommit i land gick det upp för Lill-Ivar och de övriga vilket spratt Martin spelat.

Efter det animerade tjugondagskaffet blev huvudärendet väckt förslag om bildandet av en Refsnäs frivilliga brandkår. Utsikterna till att denna viktiga fråga skulle bringas till sin lösning föreföll vara de allra bästa, eftersom vi så sent som Trettondagen hade en synnerligen otrevlig eldsvåda i den tätast bebyggda delen av byn, varvid det ett tag såg ganska hotfullt ut i den friska

vinden. Gräddöborna kom berömvärdt fort med sin spruta och efter ytterligare en stund körde Frötuna nya brandbil fram till brandplatsen och släckte fint med sitt välövade folk. Fastighetsägaren lovordades av såväl brandchef som försäkringsbolag för att han i hast låtit spika på masonitskivor för de mest utsatt fönstren.

Skymningen hade fallit på och det blev ganska nermörkt innan »gubbarna« lämnade vår tjugondagsrådsgård, i vars alla fönster det strålade från levande ljus. Vi kände oss hedrade över att få vara med i bygemenskapen.

- Januari 1954. 🐦

Evert Wallert (1898-1989) har gett ut ett stort antal böcker om skärgård. Han föddes i Dalsland och bosatte sig sen i byn Refsnäs på Rådmansö. 1973 kom hans bok »Brev från Roslagen« ut. Den innehåller ett urval av de 300 krönikor han skrev under 25 års tid till tidningen Åland. Evert ömmade för skärgården och beskrev perioden när »nya moderna tider« stundade och det »fortida« sjönk i värde. Varmt tack till Ditte Lindström, Evert Wallerts styvdotter, som gett Magasin Skärgård tillåtelse att publicera texter ur boken.

Välkommen till Rådmansö

Till halvön Rådmansö som ligger öster om Norrtälje går E18 hela vägen till Kapellskärs hamn, där färjor dagligen kör rutten till Åland, Finland och Estland. Till Rådmansö hör en stor del skärgård med kända fyrplatser som Söderarm, Tjärven och Svenska Högarna. Före 1951 var Rådmansö landets största skärgårdskommun. Taxibåtar går från fiskebyn Refsnäs samt Östernäs på södra sidan. Sommartid trafikeras ibland Gräddö brygga. Bland annat den anrika ångbåten Blidösund. Runtom i skärgården finns ryssugnar, hållristningar och labyrinter. I Riddersholm står en vacker väderkvarn. Likaså på ön Lidö, ett stenkast från Rådmansö. Den ovanliga Mnemosynefjärilen kan skådas. I Kapellskär står ett minneskors över färjekatastrofen med Estonia. På platsen finns även en hållristning från 1752, då kung Adolf Fredrik och hans manskap väntade på bättre sjöväder. Här växer också »ryssgräset«, en kvarleva från rysshärjningarna.

Trevis
Måleri AB

070-403 31 03
www.trevismaleri.se

**Fritidsbyn
Kapellskäret**

Vandrarhus STF
Camping SCR
Gästhamn
www.fritidsbyn.se
Tel 0708-800 838

GRÄDDÖ
ELINSTALLATIONER AB

0709-556 636
www.graddoel.se

FRÖTUNA TAXI & BUSS AB
*Vi kör dig lungt
och säkert*

ABONNERING AV BUSSAR
Telefon 0176-26 90 65
www.frotunataxiobuss.se

SÖDERARM
MÖTEN I HAVSBANDET

0176-432 12
www.soderarm.com

ZUMBA!
RÅDMANSÖ BYGDEGÅRD

move
CATARINA HAGSTRAND
ZUMBA fitness

www.movecatarina.se

Sammanslag

Viltsafari Delikatessbutik Café
Matservering Minigolf Femkamp
Stugor Ställplatser Musikkvällar
Öppet året runt! www.samstorp.se

**GRÄDDÖ BYGG
& SNICKERI AB**

TOTALENTREPRENÖR

Mattias Anders
070-723 41 20 070-723 41 21

www.graddobygg.se

DIN BYGGHANDEL!

**BOLIST
RÅDMANSÖ**

0176-40265 - info@bolistradmanso.se
www.bolistradmanso.se
RäfsnäsSåg AB

GRÄDDÖ SALONGEN AB

Välkommen

Ingela Wickman
Boka tid (1 mån av tid drop in)
0176-401 41
ingela.wickman@hotmail.com
Mitt emot ICA i Gräddö

Bröllop och fest vid havet!

www.radmansobygdegard.se

ICA Gräddö **QSTAR**
Skärgårdshandel

Välsorterad ICA-butik
0176-400 12

ATG, Svenska Spel och DVD-uthyrning
Ombud för Posten och Systembolaget

A photograph of a woman with short blonde hair, wearing a light-colored striped shirt and a dark skirt, holding a brown chicken. She is standing on a dirt path in front of a red building. To the right, a red trash bin with a white logo is visible. In the background, a white and red lighthouse stands on a rocky outcrop under a blue sky with light clouds. A red flag with a white logo and a picture of a chicken is attached to the building's wall.

NAMN: Anngret Andersson
YRKE: Vd för Söderarm AB
BOR: Ön Torskar i Söderarms skärgård
ÅLDER: 74 år
FAMILJ: Maken Åke Andersson
UTMÄRKELSE: Svenska Fyrskapets pris »Årets fyrvipp« för sin insats för svensk fyrkultur.
FAVORITÄRSTID: »Vintern. Den är häftigare och mer intensiv. Färgerna är så starka, både vid snöstorm och klart solsken. Storm är inte så dumt heller, bara båten sitter fast ordentligt.«

Bildtext...

Blev kär och trogen Söderarm

Längst ut i Norrtäljes skärgård ligger fyrplatsen Söderarm med hav åt tre väderstreck. Vinterklädd och vindpinad så här års. Här bor Anngret Andersson och hennes make Åke. Året runt. I alla väder.

– Det finns inget bättre ställe att bo på, tycker Anngret som driver konferensanläggningen Söderarm AB.

TEXT: Karl-Gustaf Mattsson FOTO: Roine Karlsson

Det går med god fart från Räfsnäs brygga ut i Stockholms norra skärgård. Den lilla taxibåten tar 12 personer och den här dagen är det fullt med folk ombord. Det är en gnistrande kall vinterdag och klockan är två på eftermiddagen när vi passerar Tjockö i innerskärgården. Isen har ännu inte hunnit lägga sig så skepparen kan gasa på när vi kör ut mot Sjalstensfjärden.

Några måsar följer oss en stund men vänder snart åter in mot fastlandet. Vid Tviklovan börjar det friska i och iskalla vågor stänker in över däck. Kylan kryper innanför skinnen och man drar jackan om sig lite extra. Men strax därefter är vi framme vid Söderarm, sista kobben innan Ålands hav. Ön dyker upp som en val ur havet. Grå, karg och ärrad belagd med ett lätt lager av snö. Osannolikt nog full av hus och bodar samt toppad av en röd och vitmålad fyr. Ensamt på kajplatsen står en kvinna i vit mössa.

– Välkommen till Söderarm! ropar Anngret Andersson.

För folk i gemen är kanske Söderarm mest känd som ett av namnen i väderreporterterna från SMHI. Sommaren brukar bjuda på solsken och varma sydvindar, men kring jul när Kung Bore dragit ett snötäcke över skärgården och isen ibland lagt sig, är snarare rapporteringen: »Måttligt med snö, god sikt, nordostlig vind, 5 meter per sekund«.

I forna utkikstornet serveras ibland julbord.

FOTO: ANNGRET ANDERSSON

– Det blåser ofta här ute, mer eller mindre. Men gillar man naturen och stillheten så har man definitivt kommit rätt. Här mellanlandar många flyttfåglar på sin sydnordliga färd, andra stannar och häckar. Och ibland seglar havsörnarna förbi, berättar Anngret.

Första gången Söderarm nämns i skrift är på en karta från 1645, då benämnt som »södra armen vid udden«.

– Men någon bofast befolkning fanns nog inte då, troligen bara tillfälliga besökare från innerskärgården som kom hit för att jaga och fiska, säger hon.

På 1700-talet dök i alla fall en fyrbåk upp, kanske uppmärksammas av ryssarna som gjorde påhälsning under

härjningarna 1719. Två hundra år senare var trängseln betydligt större på 800 kvadratmeter lilla Torskär, som ön egentligen heter. Av lotsar, fyrpersonal och militärer. Under andra världskriget huserade här över 200(!) kustartillerister. Men numera råder frid på Söderarm. Sedan 1999 när försvaret lades ner är det bara naturens ljud man hör.

– Ja, bortsett från åsynen av färjorna till Finland, Ryssland och de baltiska staterna förstås. De pendlar fram och tillbaka någon distansminut norröver. Man ser dem men hör dem inte, berättar hon.

Känns inte ensamt

Vi promenerar upp över ön, förbi husen

och den gamla fyren. Vintermörkret har redan börjat omsluta oss. Allt skiftar i grått, blått och mörka nyanser. Bara några varma ljuspunkter glimmar från fönstren. Men mörkt är det inte. Hela den väldiga stjärnhimlen lyser upp ön.

– Nej, det är väl aldrig riktigt mörkt på Söderarm. Inte ens när det är molnigt. Här finns inga gatlampor eller stadsljus som skymmer rymden, bara månljus eller klar stjärnhimmel, säger hon.

Anngret och hennes man Åke är i de enda som bor härute på Söderarm. Tidigare arbetade de i Norrtälje. Hon som rektor, han som försäkringstjänsteman. Med sommarstuga på Tjockö och många segelturer i skärgården blev de alltmer förtjusta i livet vid havsbandet.

– Vi vill bo kvar här så länge det bara går, vi gillar det här sättet att leva. Det är lätt och underbart att kunna bo så här, med naturen och vädrets makter inpå oss. När stadsborna har svårt att förstå varför vi bor kvar, brukar vi svara att det bästa är att komma hit och uppleva det själva. Det är den bästa beskrivningen, säger Anngret.

Ensamma har de aldrig känt sig härute.

– Nej då, alltid är det någon som tittar in på lite kaffe. Privata båtägare, sjöräddningen, kustbevakningen eller sjöpolisen. Då tror jag nog att man kan känna sig mer ensam i stan. Och om man nu nödvändigt vill åka in till Stockholm så kan man ju vara där på en timme med båt och buss. Eller ta helikopter och vara där på 20 minuter, förklarar hon.

Värmen slår emot oss när vi kliver in i den gamla utkiksbyggnaden, Förr i tiden använd av Sjöräddningen, vilka sedan några decennier tillbaka istället huserar i Räfsnäs. Anngret bjuder på glögg och den rykande varma drycken driver slutligt bort det sista av kylan utifrån. I matsalen står julbordet redan serverat och här fattas ingenting som bör finnas med. Allt hemlagat, inget halvfabrikat.

– Och kakorna är efter mormors recept, säger Anngret och pekar på kortkakor, schackrutor och mördegskakor med sylt.

Det var för tjugotvå år sedan Anngret

I en före detta militärbunker finns idag skärgårdens kanske häftigaste bastu, med utsikt över Ålands hav.

»Det blåser ofta här ute, mer eller mindre. Men gillar man naturen och stillheten så har man definitivt kommit rätt.«

kom hit, bara för att titta och fundera på en idé hon fått av Länsstyrelsen. Att kanske göra något av den gamla fyrplatsen som stod övergiven sedan året innan. Planer fanns på att bränna ner husen, för ingen hade längre någon användning av anläggningen.

– Jag blev kär i ön direkt. Den var ju fantastiskt fin och vacker. Som ett helt litet samhälle med byggnader ända från 1800-talet. Visserligen var en del av dem sörrenoverade på femtiotalet, men mycket särpräglat fanns kvar som jag genast fastnade för, säger hon.

Julbordet är populära

Anngret engagerade sig först, pendlade fram och åter på helgerna. Åke kom senare och för gott när han tog ut förtidspension. För att ägna tid åt underhåll av fastigheterna, det vill säga fem hus för gäster, matsal i utkikstornet, bastu i den gamla militärbunkern och en annorlunda bar i det gamla kanonbatteriet. Tidvis har de hjälp av kock, vaktmästare och en

alltiallo. Snart började folk åter uppmärksamma den högst avsidets belägna ön, och för att göra det ännu lättare för dem att komma ut, tog Anngret behörighet för framförande av båtar med marschfart på mer än 35 knop.

– Det är inte så många kvinnor som har dessa behörigheter, berättar hon.

De hemlagade julbordet hör till de mest besökta tilldragelserna på Söderarm. Men dan före julafton stänger »butikens« och Anngret och Åke tar för ovanlighetens skull en sväng till fastlandet. För att fira jul med släkten i Uppsala. Men bara någon dag.

– Vi vill helst vara tillbaka här redan på juldagen. För att njuta av den egna julmaten och julpyntet i vår egen lägenhet. Se ut över havet på alla båtar som glimmar vid horisonten, betrakta stjärnorna och månskenet eller bara må bra av alla adventsstakar och julstjärnor som lyser i både fyr och alla husen. Då är det julstämning och glädje över hur bra vi har det som får bo här, avslutar Anngret. 🐾

W

FOTO: STAFFAN EKHOLM

Paddlingspaket med julbord

I vinter kan mindre grupper boka särskilt äventyrliga julbordspaket, med guidad kajakpaddling i torrdräkt, bastu och jacuzzi samt boende på Furusunds världshus. De nya vinteräventyren är ett samarbete mellan världshuset och Kajak & Uteliv. Det finns tre datum att boka - 2, 8 och 15 december.

Kajakfirman samarbetar även med Söderarm i Ålands hav och erbjuder även där guidad julbordspaddling och skyddande torrdräkt. Mellan Söderarms öar i exklusiv ytterskärgårdsmiljö. Det blir taxibåt ut till ön sedan paddling några timmar, bastu och badtunna för att sedan slå sig ner vid bordet, äta hemlagad sill och Janssons frestelse samt annan god julmat som hör till. Även här kan man boka boende./JE

FOTO: ROINE KARLSSON

Briggen Tre kronor till Gräddö

En strålande fin helg 24-26 september seglade briggen Tre Kronor på dagsturer runt Arholma och Söderarms skärgård. Det var första gången hon utgick från Gräddö brygga på Rådmanö, ett samarbete med Magasin Skärgård. Det blev tre härliga seglatser med god lunch lagad av båtens egen kock och kunnig guidning av Jan Olsén. Hugade fick hjälpa till att hissa seglen om de ville. Några passagerare bjöd spontant på diktuppläsning, munspel och sång. Eventuellt blir det nya seglingar i maj, vi planerar för det./JE

Väddö Båtcenter – Din båtpartner!
 Fullserviceverkstad **Säljer, köper och byter.**
 och vinterförvaring *Nya och begagnade båtar & motorer.*

 @vaddobatcenter

Väddö Båtcenter
 Välkommen in i vår butik!
 kontakt@vaddobatcenter.se | 0176-503 44 | vaddobatcenter.se

Vi kör i vått och torrt!

- Lastbåt med kran för frakt av gods
- Leverans av grus och jord i storsäck
- Utläggning av bojar och flytbryggor
- Bärning och bogsering
- Hämtning av bygg- och grovsopor
- Mark- och schaktarbete

SKÄRGÅRDS TJÄNSTER YXLAN AB
 070-5379019 www.skargardstjanst.eu

MATTSSON & THOLEN BYGGER AB

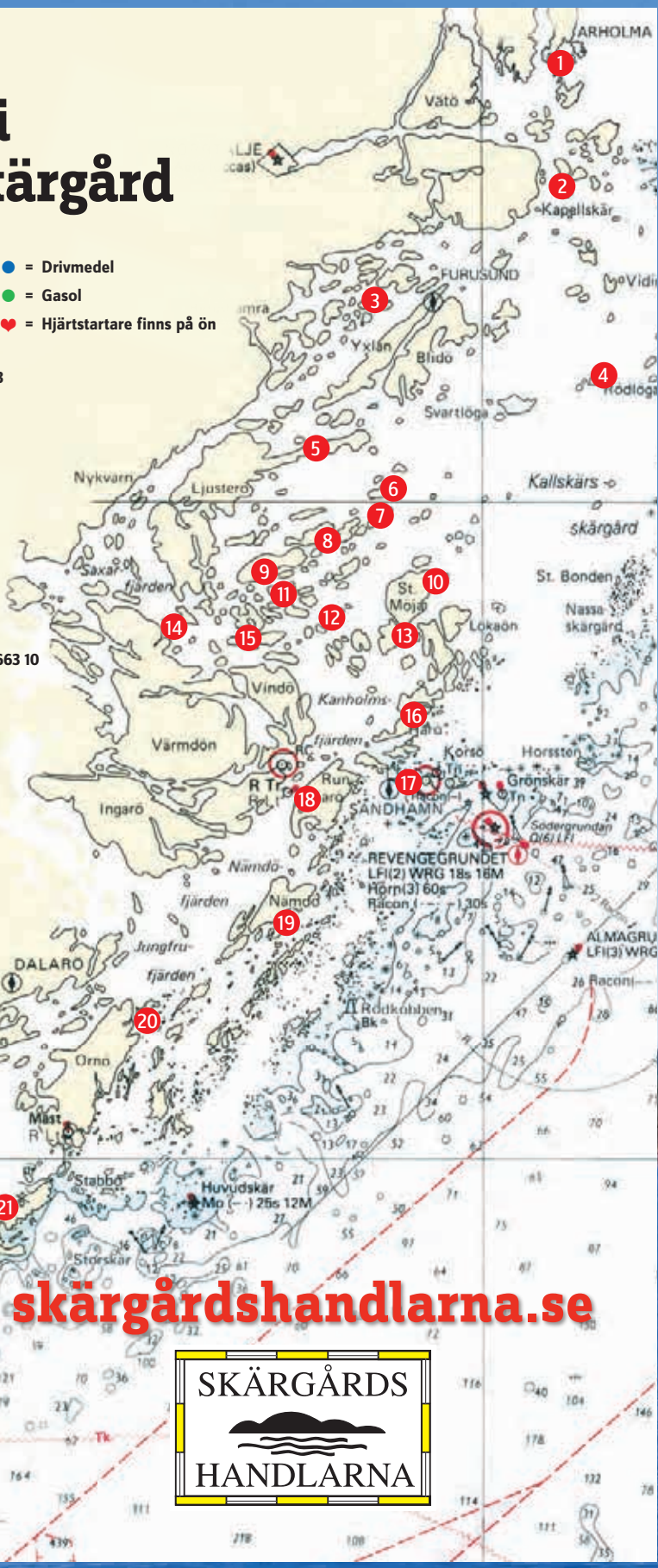
- Totalentreprenör på fastland & öprojekt
- All slags om-, ny- & tillbyggnader
- Utför öjobb med egen båt & transporter

Magnus 0733 11 99 91
 Tomas 0703 77 02 75
 info@mtbygger.se
 www.mtbygger.se
 Följ oss på Facebook & Instagram

Din matbutik i Stockholms skärgård

- ♥ ● ● 1. Arholma Handel 0176-560 12 ● = Drivmedel
- ♥ ● 2. Tjockö Butik och Krog 0176-431 80 ● = Gasol
- ♥ ● ● 3. ICA Nära Högmarsö 0176-830 40 ♥ = Hjärtstartare finns på ön
- ♥ ● ● 4. Rödlögboden 0176-870 60
- ● 5. Klintsundet Ekolanthandel 08-542 432 43
- ♥ ● 6. Husarö Lanthandel 070-719 97 71
- ♥ ● 7. Finnhamns Sommarbutik 08-542 462 12
- ♥ ● ● 8. Coop Ingmarsö 010-745 02 80
- ♥ 9. Svartsö Lanthandel 08-542 473 25
- ♥ ● ● 10. Coop Långvik 010-745 02 80
- ♥ ● ● 11. Lädnamacken 08-542 473 21
- ♥ ● ● 12. Norra Stavsudda Handel 08-571 650 78
- ♥ ● ● 13. Coop Berg 010-745 02 80
- ♥ ● ● 14. Grinda Lanthandel 08-542 494 91
- ♥ 15. Gällnö Handelsbod, Krog & Café 08-571 663 10
- 16. Harö Natur @59n18e 070-764 56 54
- ♥ 17. Westerbergs Livs 08-571 530 19
- ♥ 18. Runmarö Lanthandel 08-571 527 00
- ♥ ● ● 19. Guns Livs Nämdö 08-571 560 17
- ♥ ● ● 20. Kymendö Service 08-501 542 65
- ♥ 21. ICA Nära Utö Livs 08-501 570 05
- 22. Rånö Livs 08-501 571 22
- ♥ ● 23. Nättarö Handelsbod 073-942 29 87
- ♥ 24. Saltboden Kök & Proviant 08-520 340 14

skärgårdshandlarna.se

Din matbutik i Stockholms skärgård

skärgårdshandlarna.se

Ladda ner
Skärgårdshandlarnas
App!

En tur i skärgården kräver inga förberedelser. Skärgårdens matbutiker har allt du behöver. Livsmedel, färsk fisk, nybakat bröd, skärgårdsslöjd och ofta lokalt odlade grönsaker. Vi vill med vårt breda sortiment och vår geografiska spridning att du ska få en trevlig och bekymmersfri tillvaro i Stockholms skärgård. Många av oss har bensin, gasol, är ombud för apotek och systembolag. Vissa av oss hyr även ut cyklar, kanoter och rum. Ring gärna din butik för sortiment och beställningar!

Samarbetspartners för en levande skärgård

Gamla damen vid Bjuröklubb

Bjuröklubb utanför Skellefteå har allt och mer därtill. Spännande historia, natur av riksintresse, tusentals sjöfåglar, norrsken, fornlämningar, café, mathantverk och övernattnig vid fyren. Plus en rar sjöjungfru.

TEXT: Josefin Ekberg **Illustrationer:** Lars Holm

FAKTA

Bjuröklubbs fyr byggdes 1859 och är idag helautomatiserad. Fyrlampan är sammanbyggd en före detta lotsutkik. Lotsstationen var i bruk 1821 till 1967. Halvön Bjuröklubb blev naturreservat 1976. Området är 919 hektar stort och av riksintresse. Under maj månad ses sjöfågel i tusental vid Bjuröklubb. Platsen anses dessutom vara en av Norrlands bästa att se fågelsträck på nära håll. På udden finns ett gammalt fiskeläge, Jungfruhamn.

Hela lotshuset med fyr och allt går att hyra för övernattnig av Arena Bjuröklubb. Boendet rymmer sju bäddar plus en extrasäng, mötesrum, kök, matsal, dusch, toalett och man hyr huset med exklusiv tillgång till utrymmena. Du och ditt eget sällskap är helt själva. Städning, lakan och frukost ingår i hyran. Boendet hyrs ut från 30 april till 6 november. I gästhamnen finns tillgång till bastu. Läs mer på www.bjuroklubb.se, www.visitskelleftea.se

»Fyren kallas sedan gammalt och fortfarande »den gamla damen«. Varför vet man inte riktigt men troligen kan det vara för att hon har sett och upplevt så mycket genom åren.«

*Jan 2021
BYRÖHOLM, FVR
VINTERKÄLLING*

Nog hade man hört talas om Bjuröklubb, om inte från P1:s kustväder-rapport så när artisten Laleh har sjungit sin låt Bjurö Klubb. Och googlar man på namnet hittar man en mängd tjugiga fotografier på nätet. Fotografer, fågelskådare och vanligt folk dras till platsen med naturfenomen som magiskt norrsken, särpräglad natur, tusentals sjöfåglar och sträckande flyttfågel. Det sägs också att »solen alltid skiner på Bjuröklubb«, vilket många dagar kan stämma då havsbrisen håller molnen borta.

Fyren Bjuröklubb ligger på en udde i ett naturreservat med hällmarker, klapperstensfält och sanddyner. Här finns flera vandringsleder och en arkeologistig. En leder till »Jungfru-graven« och Sillhällarna där Sofia Viklunds vackra skulptur Sjöjungfrun sitter på en klippa och blickar ut över Bottenhavet. Enligt legenden förliste ett skepp här för länge sedan varpå en äkta prinsessa dog och begravdes på platsen. I reservatet finns också fornlämningar, labyrinter, hällristningar och en tusenårig björngrav har hittats.

Vi börjar vår utflykt med att ta en fika på Café Fyren som ligger i forna fyrmästarbostaden. 1970 avbemannades fyren och under en tid bodde här en meteorolog som försåg SMHI med rapporter innan väderstationen blev automatiserad. Idag driver föreningen Arena Bjuröklubb ett sommarkafé i lokalerna. I närheten ligger en liten byggnad med försäljning av lokalt mathantverk och annat trevligt att handla. Vi köper norrländskt blåbärsvin som smakminne från vår resa.

Ryssar tog tyskarna

Från fyrmästarbostaden leder en 255 meter lång träramplåda oss över en brant klippa till den gula lotsutkiken med sin fyrampa. Utmed den handikappvänliga leden finns ett antal skyltar med historiska berättelser. Vi läser om bland annat om Bjuröklubbskapningen. Den skedde under första världskriget då ryska jagare och ubåtar var inne på svenskt vatten och kapade de tyska ångfartygen s/s Worms och s/s Lissabon. Bottenvikens var väl trafikerad av engelska och tyska fartyg som fraktade järnmalm från Luleå på den här tiden. Vid Bjuröklubb inväntades lots.

Under kriget ansågs vattnen häromkring vara trygga då Sverige var neutralt. Men det respekterade inte ryssen - uppenbarligen. 22 besättningsmän greps och 36 undkom med blotta förskräckelsen i livbåtar till Skelleftehamn. En svensk lots som var ombord vid kapningen fick följa med ryssarna till Finland, men släpptes senare efter förhör. Bara dagar efter detta insträffade nästa drama. En rysk ubåt torpederade tyska ångaren s/s Syria, som sjönk med sin tunga last bestående av 4350 ton järnmalm. Hela besättningen klarade sig dock helskinnade. Totalt ska 35 fartyg ha förlist i nära Bjuröklubb. Många dykare gillar vrakparken på botten.

Nykteristen körde i diket

Andra skyltar berättar om livet med fiske och sälfångst. Att här har funnits både skola, matsal, kiosk och lanthandel. Vi får veta att det fanns ett postkontor och att elektriciteten kom 1947. Vägen till Bjuröklubb byggdes 1929-1933 och några år senare startades en busslinje hit. I folkmun kallades bussen fyndigt för »Nykteristen« - eftersom den aldrig var full. Lite vingligt verkar den ändå ha framförts.

På ett gammalt foto från 1950 ser vi hur Nykteristen har körts ner i diket. En augustidag utan snö och halka. Tur att bussen aldrig var full då.

På en annan informationstavla får vi veta att det 1940 uppfördes en militär kustbevakningsstation på Klubberget. Det byggdes även skyddsrum på berget vid ett gammalt kapell. I ett hus inrättades en livräddningsstation mot slutet av andra världskriget. Här förvarades raketgevär som kunde skjuta ut en lina till nödställda och med en korg dra iland besättningen.

När vi närmar oss lotsutkiken högt uppe på berget har vi fått mycket kött på benen om Bjuröklubb, livet här och platsens historia.

Här uppe på toppen har vi en magnifk utsikt mot havet och förstär varför stället är så populärt att ta bilder från. Instagrammare som tar selfies och andra brukar gärna återvända hit. Bjuröklubb är en av landets 25 nationalarvsfyror och är särskilt intressant på grund av läget, historien och sin stil. Fyren kallas sedan gammalt och fortfarande »den gamla damen«. Varför vet man inte riktigt men troligen kan det vara för att hon har sett och upplevt så mycket genom åren. 🐾

W

FOTO: ROINE KARLSSON

**Jul-
klappstips**
52 ute-
maningar

Spel för mer uteliv

Få mer tid i naturen i vardagen på ett enkelt och roligt sätt genom aktiveringsspelet 52 utemaningar. Spelet innehåller 52 inspirationskort för hela familjen som lockar till rörelseglädje utomhus. Anta en utemaning i veckan i ett helt år eller dra ett kort när du behöver motivation till tid utomhus. Kan spelas i hela Sverige och året runt. Pris: 149 kr webshop.adventures.se

Toppen med Rena Botten

I fyra år har dykprojektet Rena Botten besökt hamnar och bryggor för att ta upp skräp och bråte som hamnat på botten i vårt redan ansträngda hav. Dykare som vill utöva sitt fritidsnöje passar samtidigt på att göra nytta. Vilket gör dubbelt gott. Lördag 23 oktober var det dags för andra gången att dyka runt Gräddös gästhamn på Rådmansö.

SEABAG

SEABAG är en storsäck avsedd för Stockholms skärgård.

Säckarna finns i flera storlekar och passar perfekt för byggarbetsplatser, tomtröjningar och rensning av sjöbodar.

Besök gärna seabag.se för mer information. Det går också bra att kontakta oss på 08-409 190 50 eller info@seabag.se

Nu i Stockholms skärgård

- ◆ Kanalreoveringar
- ◆ Öppna spisar
- ◆ Kaminer
- ◆ Kakelugnar
- ◆ Skorstenar

www.lagaskorsten.se ◆ 08-10 22 00
Skorstensmästaren Sverige AB

Svartsös första lanthandel hade allt

En utställning öppnades i somras i en över 100 år gammal lanthandel på Svartsjö. Förr såldes här allt från sybehör, tågvirke, pilsner, porslin, spikar, målarfärg, träskor till kaffe och glass. På övervåningen fanns en telefonstation. J. H. Hedelins speceri och diversehandel har varit med om både krigstid och ransoneringskort. **TEXT O. FOTO: Hélène Lundgren**

På ön Svartsö i Värmdö skärgård finns en unik gammal lanthandel bevarad.

Den öppnades 1919 av Hartvig Hedelin. Familjen bodde i två rum och kök ovanpå lanthandeln. Hartvig såg behovet av en butik på ön när turisterna började komma ut till skärgården. Somrargästerna hyrde ofta hus av öborna som då själva flyttade in i mindre hus.

– Då fylldes Svartsö av kvinnor och barn som spenderade hela sommaren här och familjerna behövde handla, berättar Eva Hedelin, Hartvigs dotter som är uppväxt på Svartsö. Hon gick även i skola här och varje sommar under 20 års tid arbetade hon i sin pappas lanthandel.

När lanthandeln stängde runt 1965 plockades butikslagret hjälpligt ner och förvarades i olika bodar. I somras kunde Johan Hedelin och hans mamma Eva återigen öppna den gamla lanthandeln, och de har redan haft över 500 besökare.

– Jag har länge velat sortera upp alla sakerna, och under pandemin fanns det lite tid över att sätta igång, berättar Johan Hedelin som är sjätte generationen på ön.

Väggarna i butiken är täckta av gamla reklamaffischer och emaljskyltar och en lång bastant butiksdisk tar upp en stor del av rummet. Disken har fullt med lådor fyllda med allt från spikar, skosnören, tändstickor till tomtbloss som såldes i butiken. Vid disken ligger grönt omslagspapper som alla varorna skulle slås in i, tillsammans med tryckta adresslappar med texten J. H. Hedelins speceri och diversehandel. På disken står också en klassisk kassaapparat, och på golvet finns en gammal våg med olika tunga vikter.

– Det gick bara att slå in varor upp till 99 kronor och 99 öre. Det var mycket ovanligt att någon handlade för mer än 100 kronor, och då fick man slå in en ny summa, minns Eva Hedelin.

Celebert besök av diva

Butiken var mycket väl sorterad och kallades ibland för »Lilla NK«.

– En av kunderna var Zarah Leander som bodde på ett hotell på Äppelrö, och ibland kom hon till lanthandeln iklädd en färggrann badrock, berättar Eva.

Johan visar runt i butiken och pekar

I somras öppnades Svartsös äldsta lanthandel upp för besök. I huset har tiden stannat och allt möjligt är bevarat.

»Telefonavgiften var 20 öre och på övervåningen fanns växeln där en inhyrd telefonist arbetade.«

på en skylt från den gamla telefonstationen som fanns här. Det var öns enda allmänna telefon och lanthandeln blev något av en naturlig samlingspunkt.

– Telefonavgiften var 20 öre och på övervåningen fanns växeln där en inhyrd telefonist arbetade, berättar Johan.

Längst in i butiken finns ett litet kontor med beställningslistor, gamla kassaböcker och en tjock bunt med minst 1000 ransoneringskort sparade. Betalning skedde ofta månadsvis med postgiro, och alla varor skrevs upp i kassaböcker vilket tog lite tid. Under ransoneringstiden fick kunderna lämna in sina ransoneringskuponger i affären.

– Det var mitt jobb att sätta fast små klisterlappar i ett speciellt formulär som sen skulle skickas in till respektive leverantör, berättar Eva Hedelin.

Eva har varit med om mycket på ön och minns när posten ibland slängdes ner från ett flygplan.

– Det tyckte vi barn var mycket spännande. En annan höjdpunkt var när

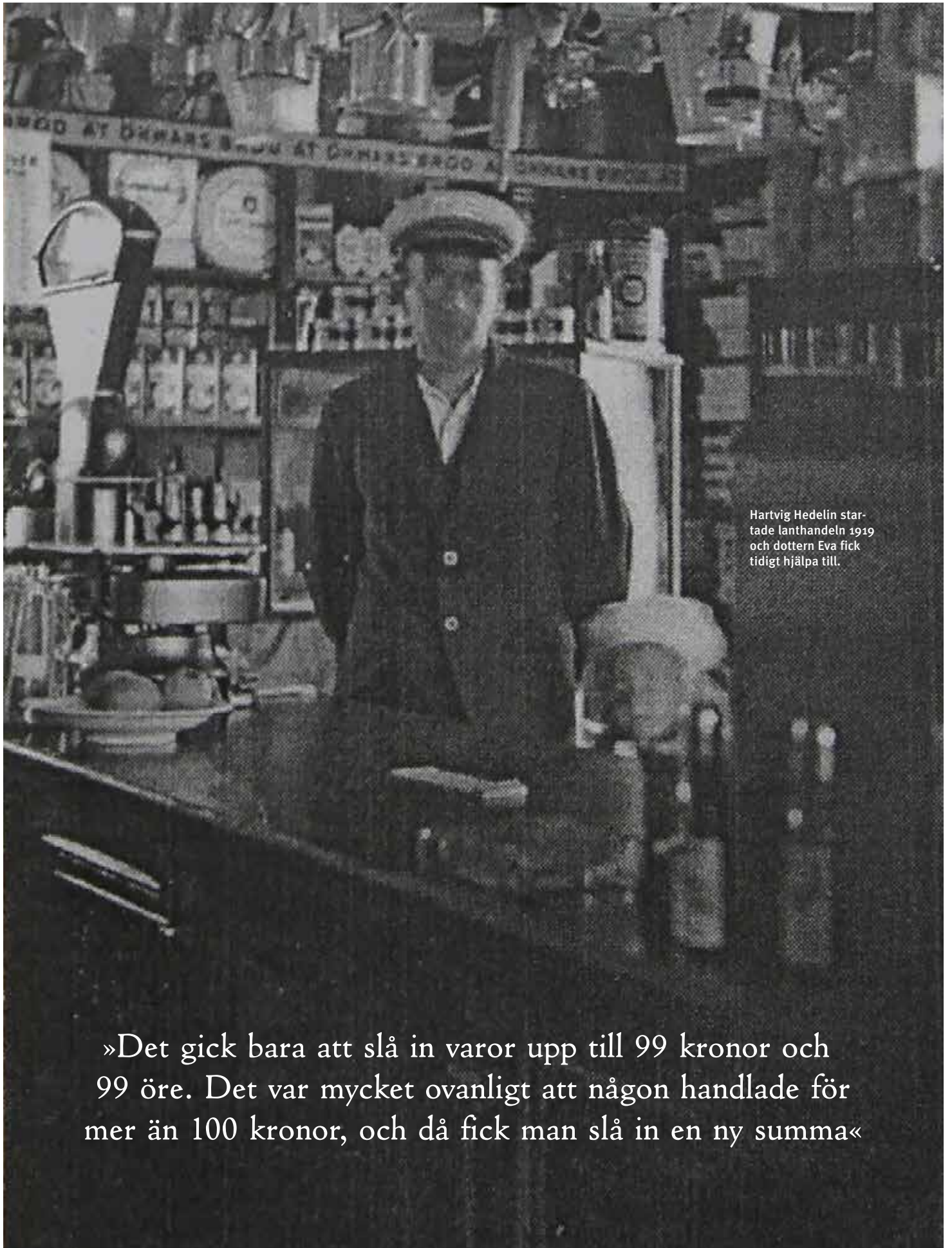
kvällsbåten kom med glass, minns hon.

På sommaren kom båten dagligen till ön, men under kriget kom båten inte så ofta vintertid på grund av att det inte fanns tillräckligt med kol att elda med.

– Då fick pappa hyra en hästskjuts och färdas flera timmar över isen för att kunna hämta varorna i närheten av Grinda, berättar.

Många minnen har väckts till liv sen den gamla lanthandeln öppnade. Johan och Eva har under hösten även haft besök av en expedit som arbetade i lanthandeln för 65 år sen när han var femton år. Nästa år kommer den gamla lanthandeln hålla öppet igen, och Johan har även planer på att arrangera lite dagsturer ut till Svartsö.

Mer info om öppettider läggs upp i Facebookgruppen »Fd lanthandeln i Svartsö by (museum)«

Hartvig Hedelin startade lanthandeln 1919 och dottern Eva fick tidigt hjälpa till.

»Det gick bara att slå in varor upp till 99 kronor och 99 öre. Det var mycket ovanligt att någon handlade för mer än 100 kronor, och då fick man slå in en ny summa«

W

FOTO: ROSLAGENS SJÖVÄRNSKÅR

Boktips
95 roliga
anekdoter

Sanna (eller inte) skrönor

Boken På pricken är fullmatad av korta historier, sanna eller bara nästan, som författaren Jan Agrén samlat på sig genom åren. 95 berättelser som både roar och får en att

fundera. De är utformade som korta noveller eller krönikor. Något kul man kan höra på ljugarbänken, men som tycks vara hämtade ur verkligheten, på riktigt. En del historier är häpnadsväckande, många komiska och några tankeväckande samt lärorika. En lättläst och underhållande bok som är en perfekt julklapp till någon som gillar bätliv, fiske och skärgård./JE

TITEL: På pricken – 95 ofta sanna skärgårdshistorier
FÖRFATTARE: Jan Agrén
FÖRLAG: Balkong Förlag
ANTAL SIDOR: 224
CIRKAPRIS: 189 kr
ISBN: 978-91-87553-49-3

En svävare till Sjövärnskåren

Roslagens Sjövärnskår bemannar sedan 2019 en sjöräddningsstation i Hysingsvik söder om Norrtälje, genom ett pilotprojekt tillsammans med MSB, myndigheten för samhällsskydd och beredskap och Räddningstjänsten, samt även med hjälp av Sjöfartsverket. Till sitt förfogande har kåren en Stridsbåt 90E beredd att snabbt lämna kaj dygnet runt under isfria dagar. Nu har tack vare donationer en ny modern svävare Hovercraft IH-3 införskaffats, som möjliggör uttryckning även om isen ligger tjock.

Veteranbåten

Tidning för svensk veteranbåtskultur

Bli medlem du också! 5 nummer
veteranbåtskultur per år.
Sätt in 395:- på BG 5418-1128.

Ansök om medlemskap på vår hemsida,
så missar du inte nästa nummer.
Du kan också beställa tidigare nummer á 50 kr.

Museiföreningen Sveriges Fritidsbåtar
www.veteranbaten.se
info@veteranbaten.se 08-78 37 904

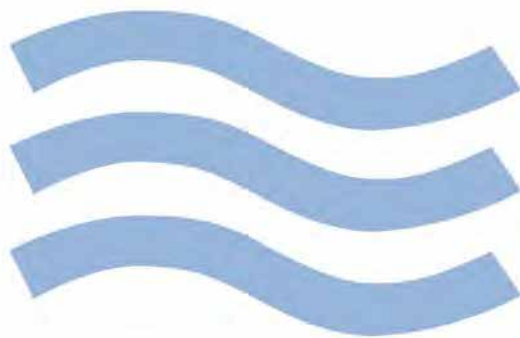
Segla med oss i Kroatien och upplev en fantastisk semester

Kristallklart vatten
Mysiga vikar och hamnar
Lokala vingårdar och god mat
Ingen segelvana behövs
Fyra-sex gäster

VitaminSea www.sailing-vitaminsea.com

skärgårdsradion

90,2

Stockholm

107,8

Roslagen

SVÅRA JOBB ÄR VÅRA JOBB!

Vi utför bland annat:

VA-utredning/Enskilt avlopp

Anslutning till kommunalt VA

Tomtplanering

Husdräneringar

Vägunderhåll

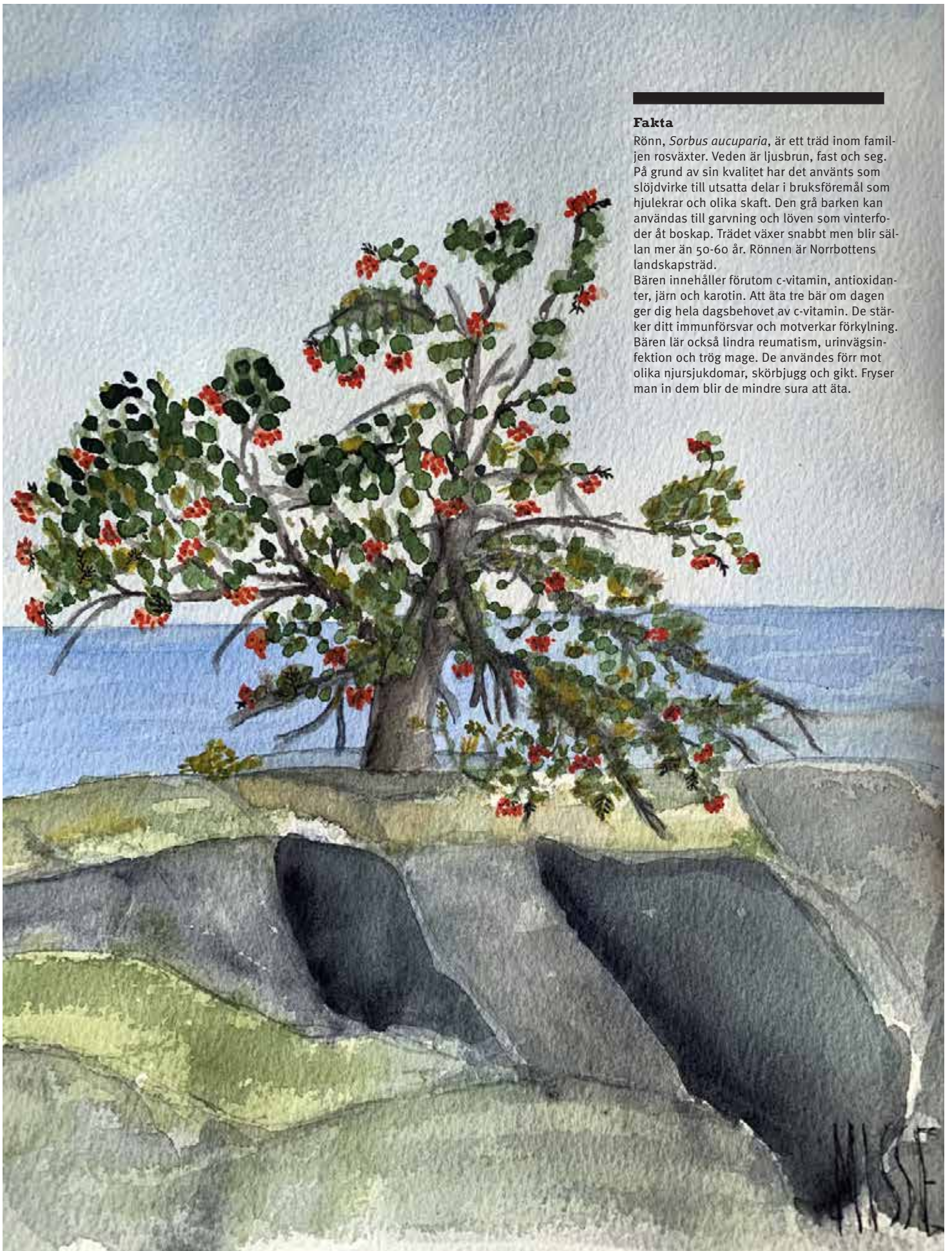
Grunder

ROSLAGSLÄNNA

MARKENTREPRENAD AB

Tel. 0176-26 60 55 - www.markentreprenad.nu

Fakta

Rönn, *Sorbus aucuparia*, är ett träd inom familjen rosaväxter. Veden är ljusbrun, fast och seg. På grund av sin kvalitet har det använts som slöjdvirke till utsatta delar i bruksföremål som hjulekrar och olika skaft. Den grå barken kan användas till garvning och löven som vinterfoder åt boskap. Trädet växer snabbt men blir sällan mer än 50-60 år. Rönnen är Norrbottens landskapsträd.

Bären innehåller förutom c-vitamin, antioxidanter, järn och karotin. Att äta tre bär om dagen ger dig hela dagsbehovet av c-vitamin. De stärker ditt immunförsvar och motverkar förkylning. Bären lär också lindra reumatism, urinvägsinfektion och trög mage. De användes förr mot olika njursjukdomar, skörbjugg och gikt. Fryser man in dem blir de mindre sura att äta.

Trädet som anses spå snö och kyla

I år är det extra gott om rönnbär. Mycket mat åt fåglarna blir det. Men tyder det på att vi har en sträng vinter framför oss? Som enligt folktron. Nej, säger SMHI:s meteorologer. Träd kan inte se in i framtiden. Bara reagera på väder som varit.

TEXT O. ILLUSTRATION: Misse Ljungström

Hösten har varit lång och varm och rönnbären har lyst röda mot himlen. Gamla Bondepraktikan berättar att vintern blir sträng när rönnbären är många. Det stämmer inte alls, konstaterade tidningen Land för några år sedan. Det finns inget samband mellan mycket rönnbär och kall vinter. Rönnar kan inte förutspå framtiden. De kan snarare berätta hur förra sommaren varit. Precis som med äppelträd följer rönnen en cykel och vartannat år blir det mycket rönnbär och vartannat lite, beroende på sommarens väder. Rönnen gillar värme och är det en varm och solig sommar bildas många blomanlag. Förra året var det få rönnbär och i år många. Nästa år kan bli ont om rönnbär och 2023 kommer vi återigen att förutspå att vintern blir kall.

Sällan har väl en rönn varit ett sådant populärt turistmål som »paraplyrönnen« längst ut på Österskäret i Gillöga skärgård. Jag minns första gången jag var på Gillöga med min blivande man och hans familj. Det var sommaren 1960. Då var det sedan många år smått obligatoriskt att ta promenaden från hamnen över Österskäret bort till rönnen, som jag tror var ganska gammal redan då. På senare år har den förtvinat och tappat sin karaktäris-

tiska paraplyform. Men för minst tre generationer besökare på Gillöga var den låga, vindpinade rönnen en institution.

Urindrivande bär

Rönnen kom invandrande till oss samtidigt som björken, aspen och sälgen efter senaste istiden för 10 000 år sedan. Den spred sig från södra Europa till längst upp i Skandinavien och norra Asien. Till och med på Island finns den. Här i Norden helgades rönnen åt guden Tor och kallades »Tors hjälp« eftersom folksägner och sagor berättar att den räddade Tor och Loke från att drunkna i en flod. Den ansågs också ha magiska krafter och skyddade mot häxor och troll samt användes som slagruta för att hitta vatten. I folkmedicinen användes den mot gikt eftersom bären ansågs vara urindrivande. En rönn blir sällan gammal. Normalt blir den inte mer än 50 - 60 år och Carl von Linné beskrev den som »ett träd som icke blir gammalt«. Rönnen är en rosväxt och namnet har den antagligen fått efter sina vackert röda bär. Vackra men sura! Som bekant sa redan den kända räven »surt« om rönnbären i ordspråket. Det är inte

bara räven som säger att bären är sura, de smakar surt även för fåglar förstår man efter de första frostnätterna då syrligheten dämpats och flockar av sidensvansar samlas för att njuta av, ja till och med bli lite berusade av, de c-vitaminrika bären.

Men ordspråket »surt sa räven« beskriver ungefär att man misslyckats att få något man väldigt gärna vill ha men inte kan få. Från början handlar det om vindruvor, som den stackars räven inte når upp till i gamla Aisopos fabler. Räven förklarar att han inte alls ville ha dem för att de säkert är omogna och sura.

Här i Norden förvandlades druvorna till rönnbär, vilket innebar att även talesättets sensmoral försvann, för räven har ju rätt; rönnbären är verkligen sura!

Jag har aldrig sett särskilt mycket rönnbär på paraplyrönnen på Gillöga, men när jag målar kan jag ju drömma och lägga till och liksom räven låtsas att det inte berör mig ett dugg om rönnen har bär eller inte. Men att drömma om Gillöga och rönnens röda bär känns skönt nu under mysiga innekvällar med en kopp te och skorpor med söt rönnbärsmarmelad. 🐾

»Här i Norden helgades rönnen åt guden Tor och kallades »Tors hjälp« eftersom folksägner och sagor berättar att den räddade Tor och Loke från att drunkna i en flod.«

Skräddarsyr hus som smälter in

Vi verkar inte få nog av alla bygg- och inredningsprogram som »Husdrömmar«, »Hemma hos arkitekten« och »Vem bor här« – för att nämna några. Att bygga hus är en dröm för många och för andra att bygga ut. Men när ska man anlita en arkitekt? Är det inte enklare att köpa ett färdigt hus?

TEXT: Eva Marklund FOTO: Åke Eson Lindman

Jag ställer frågorna till Cecilia Margen Wigow som sedan 20 år driver Margen Wigow Arkitektkontor. Kontoret ligger på Mosebacke i Stockholm där hon delar arbetsplatsen med flera andra arkitekter.

Cecilia gör både stora och mindre projekt och hon medger att det kan vara svårt att prismässigt konkurrera med ett prefabricerat hus.

– Oftast blir det billigare om ett hus serietillverkas än om någon ritar det precis som man vill ha det. En arkitektritad bostad är unik, specialsydd bara för dina önskemål. Men om man till exempel har en tomt som verkar omöjlig att bygga på, den kanske är kraftigt kuperad, då är det inte självklart att ett kataloghus blir billigare. Huset måste ju anpassas efter hur tomten ser ut och det kan bli svårt.

Cecilia säger att det bland annat är det som arkitekter är bra på, att se hur tomten kan utnyttjas på bästa sätt.

–Det är trots allt ett av våra uppdrag. En arkitekt är tränad att se var den bästa placeringen är i förhållande till väder och vind, var uteplatsen ska vara i förhållande till solen och hur ljuset kommer in i huset.

Innan man ens startar ett byggprojekt

Villa T. Byggnaden är placerad på en bergsrygg och överblickar både den lugna hamnviken och den vildare fjärden.

är det bra att förbereda sig på att det kommer att ta tid, ofta mycket längre än vad som är planerat från början. Det krävs en stor portion tålamod, menar Cecilia.

– En byggprocess består av många faktorer som man kan påverka. Är man dessutom ett par som ska besluta tillsammans, då kanske inte viljorna alltid vill åt samma håll. Det är inte ovanligt.

Men om allt går som planerat och inget oförutsett inträffar uppskattar Cecilia

att bara pappersarbetet, från första skiss till godkänt bygglov, kan ta ett halvår.

– Det blir ofta kompletteringar och då drar det ut på tiden. Mycket beror på husets storlek, hur många specialkonstruktioner man väljer och om man som beställare är bra på att fatta snabba beslut.

Ett nytt byggprojekt startar alltid med ett förutsättningslöst möte på Cecilias kontor.

–Till att börja med frågar jag vad kunden vill ha hjälp med. Nästa gång

Sommarhus i Stockholms södra skärgård. En vacker skärgårdstomt där huset placerats in med så lite påverkan på marken som möjligt. Rummen i huset är placerade på olika nivåer så att de följer berget och trappar sig ner mot vattnet.

gör jag en platsanalys. Vi besöker tomten så jag får en bild av vad som är möjligt och om kundens planer är rimliga. Där-efter uppskattar jag hur många timmar som behövs till de första skisserna. Det är första etappen, nästa skede är göra bygglovshandling med utgångspunkt från skisserna.

Välja en bra plats

När bygglovhandlingarna är godkända kommer tredje skedet: förfrågningsunderlag till byggare, det vill säga vem som ska få entreprenaden. Var på tomten man vill placera huset är som sagt inte alltid lätt att se för den som inte är van. De flesta väljer tomtens vackraste plats, något som Cecilia inte alltid rekommenderar.

– I varje fall inte om det är ett fritidshus, för det är just där som du vill vara. Då kan det vara bättre att bygga strax intill. När man till exempel bygger vid havet måste man noga analysera vind och sol. Det blåser i skärgården och det är viktigt att det finns platser

med lä. Det gäller också att huset smälter in i naturen.

En tillbyggnad då? När kan en arkitekts kunskaper då vara ovärderliga?

– Vi är specialister på att hitta nya lösningar och att tänka in andra banor. Vi kan se vilka proportioner som passar in, ser vad som är möjligt att göra.

Cecilia berättar om ett mindre projekt där kunden ville att huset skulle få en ny entré. Det var viktigt att utbyggnaden på cirka 15 kvadrat passade in i huset som byggdes i slutet av 1980-talet.

– Det fanns flera saker att ta hänsyn till, exempelvis lutning på tak, höjdskillnad på golv och vilka fönster som skulle passa bäst. I ett annat projekt ville kunden bygga om ett förråd till en mindre bostad med bastu och dusch.

– Förrådet hade varit bostad för länge sedan och nu ville man få tillbaka ursprunget. Jag ritade om planlösningen

så att det blev ett sovrum och ett allrum med pentry, plus bastun med dusch.

Cecilia bor i en lägenhet i Stockholm. Men hur skulle hennes drömhushuset se ut? Nytt eller gammal charm?

– Jag skulle bygga ett modernt hus av trä och betong, ett hus som smyger in i naturen så att det upplevs som en del av den. 🐾

NAMN: Cecilia Margen Wigow

VD FÖR: Margen Wigow
Arkitektkontor AB

UTBILDNING: KTH Arkitektur
Stockholm

BOR: Stockholm

INTRESSEN: Skärgården, skidåkning, spinning, »försöker lära mig att vågsurfa«.

STÖRSTA BYGGPROJEKTET:

»Det pågick under fem år och vi var flera arkitekter som jobbade tillsammans. Stora projekt är kul men jag gillar också små.«

BRA PÅ: Att få ihop tomt och hus så att det blir harmoniskt samt att under processen ha koll på både helheten och detaljerna.

Bodbyn, ett projekt där inspirationen kom från äldre bebyggelse i form av bodbyar i utskärgårdarna. Fritidshusets funktioner är uppdelade på flera mindre byggnader. Grästaken följer markens lutning och fasaderna är målade med svart slamfärg, allt för att husen ska smälta in så bra som möjligt i den känsliga skärgårdsnaturen.

Äntligen julmarknader igen

November-december är normalt sett årets högsäsong för alla julmarknader. Då radas stånden upp med allt möjligt gott och fint till julbord samt äkta hantverk till paketen. Stämningsfullt brukar det vara. Nu när coronarestriktionerna har lättats, öppnar många julmarknader upp igen efter ett par vintrars uppehåll.

TEXT: Josefin Ekberg FOTO: Malin Karlsson, Trosa turistbyrå

Det är något visst med att shoppa utomhus. Särskilt vintertid. Det är lite skönt ändå att bli lite kall om nästippen. Vart man än vänder och vrider på huvudet finns i stånden hemgjort, hemsnickrat, hembakat, hemlagat, hemstickat, hemvirkat, hemvävt och hemsytt. Genuina grejer, inget massproducerat tingel tangel. Eller väldigt lite av den varan i alla fall.

Man hittar korvar, honung, senap, färskinn, smycken, mössor, inredning

och allsköns ting. Det doftar strömmingsknäcke, pepparkakor, lussebullar, glögg och kaffe. På en del arrangörers program står levande julmusik och Luciakröning, andra har fiskdamm, ponnyridning och lotterier. Några har riktiga smeder som visar sitt hantverk live. Varje julmarknad har sin egen charm och särprägel.

Till Blidö färdas många med ångbåten s/s Blidösunds traditionella tur och till Nynäshamn går ett gammalt

ångtåg, i fiskehamnen kan jultomten komma svischande på en wakeboard. I städer som Norrtälje har man dekorerat butiksfönstren inför skyltsöndagen som är samma dag som deras julmarknad. Öregrund går ett steg längre och har ett nytt skyltfönster varje dag mellan 1-24 december som »lucköppning« på stadens »adventskalender«. Kreativiteten vet inga gränser. 🐾

Årets julmarknader

Här får du en kom-ihåglista till 2021 års julmarknader. De vi i skrivande stund kunde hitta. En del är fortfarande inställda.

NORRA SKÄRGÅRDEN

Österbybruks Herrgård
lör 13-sön 14 nov. 10-16.

Singö Skärgårdsslöjd
lör 27 nov. 11-15.

Kröns Trädgård, Ålmsta
lör 27-sön 28 nov.

Färsna Gård, Norrtälje
lör 27 nov. 11-14.

Rådmansö, Sladdstycket
i Kapellskär
sön 28 nov. 12-15.

Blidö, Almviks brygga
lör 4 dec. 11.30-16

Öregrund, hembygdsgården
lör 4 dec. 14-17.

Grisslehamn
lör 4 dec.

Edblads i Gåsvik
lör 4 dec. 10-15.

Norrtälje stad
sön 5 dec. 11-17.

Bergby gård, Hallstavik
lör 11 dec. 10-17.

Kvarngården, Bergshamra
lör 4 dec. 11-15.

MELLERSTA SKÄRGÅRDEN

Stortorget Gamla stan, Stockholm
lör 20 nov-tor 23 dec. 11-18

Skansen, Djurgården
fre 26-sön 28 nov,
fre 3-lör 4 dec. 10-16.

Stavsnäs vinterhamn
lör 27 nov. 11-17.

Stavsnäs skärgårdsmuseet
lör 27 nov. 11-15.

Tynningö
lör 27 nov.

Saltarö Trädgård, Värmdö
sön 28 nov. 11-15.

Siggesta Gård, Värmdö
lör 4-sön 5 dec. 11-17.

Ljusterö bygdegård
lör 4 dec. 10-14

Bogesunds slottsvandrarhem,
Vaxholm

lör 11-sön 12 dec. 11-15.

Kattholmen, Gustavsberg
sön 12 dec. 11-17.

SÖDRA SKÄRGÅRDEN

Ösmo plantshop
lör 27-sön 28 nov. 10-15.

Oaxen bygdegården
lör 27 nov.

Sörmlands museum, Nyköping
lör 27-sön 28 nov. 10-18.

Trosa stad
lör 27-sön 28 nov, lör 4-sön 5
dec. 10-15.

Trostorp hembygdsgård, Trosa
lör 27-sön 28 nov,
lör 4-sön 5 dec. 11-15.

Dalarö
lör 4 dec. 10-16.

Nynäshams fiskehamn
lör 4-sön 5 dec. 11-16.

Taxinge slott, Näsby
tor 11-sön 14 nov,
tor 18-sön 21 nov. 11-16.

Ornö
lör 11 dec. 10-15.

Bergs gård, Trosa
sön 12 dec. 11-17.

ÅLAND

Jan Karlsgården, Sund
lör 27 nov. 10-15.

Lilla Jul, Mariehamns torg
lör 27 nov.

Mariehamn, torget
lör 4-sön 5 dec. 10-16.

Mariehamn
lör 4-sön 5 dec. 10-16

Hamnboden/Birkaterminalen,
Mariehamn
lör 4 dec. 10-16

Med reservation för förändringar.

ILLUSTRATION: ERIK »KULAN« WENNBERG

Stormskärs Janne fastfrusen i isen

Blidökonstnären Erik »Kulan« Wennberg målar naivistiska tavlor i olja. Motiven är oftast hämtade ur hans liv och alla bär på en historia. Mer eller mindre dråpliga. En smällkall vinter frös hans åländska båt Stormskärs Janne fast i isen. Och fick snällt vänta på våren.

Eriks fru Agneta berättar historien för oss:

– I Stämmarsund nedanför Blidö värdshus står Kulan vid vår ponton och tittar på vår båt som blev infrusen vid nyår 2009, då vi varit nere i Småland på besök. Vi trodde isen skulle lägga sig först vid trettonhelgen som vanligt.

Där fick båten ligga ända till det var dags för sjösättning, vilket blev ett bekymmer mindre då den redan låg i

sjön. Båten är en åländsk Stormskärs Janne, som för länge sedan agerat postbåt på Åland. Innan den hamnade på Yxlan och sedan kom i vår ägo.

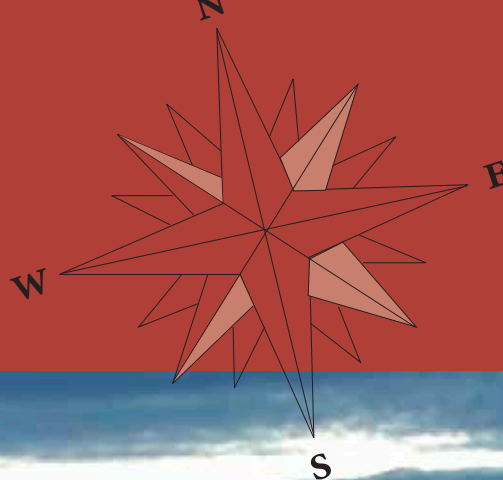
Bilden visar en fin vårdag, närmare bestämt den 20 mars 2010. Isen utnyttjas för att lägga ut den vattenledning som framöver ska försörja värdshuset med dricksvatten. När isen smälter hamnar ledningen på botten och kan kopplas in till värdshuset. Detta gör

att det är mycket vanskligt att ankra i hamnen, och skylten visar att det är förbjudet, för att skydda ledningen från skador. Vi har fått hjälpa flera båtägare att komma loss, vilket varken är lätt eller ofarligt.

De första åren hade vi ett samarbete med Stina-Britt som då drev värdshuset. Om sommaren hade vi hand om hamnen och båtarna som kom och gick. I en liten bod sålde vi tavlor, böcker och vykort. Verksamheten är idag flyttad till Kulans Hantverkshus på Bromskärsvägen, där vi har fått större utrymme och kunnat utöka sortimentet.

Storfiskaren på isen är en önske-dröm. Tänk om fisket kunde se ut som för honom. I bakgrunden syns grannön Yxlan och en vit båt som förr varit en skattsökarbåt. /AGNETA WENNBERG

Guiden

På Landsort kan man bo högt i det forna lotstornet eller i försvarets före detta baracker som nu är vandrarhem.

Din Skärgårdsguide

Hjälper dig att hitta krogar, vandrarhem, spa, sjötaxi och sjöräddning. Och mycket mycket mer ...

FOTO: JOSEFIN EKBERG

Nytta o. nöje

Antikt/Loppis

EPOKGÅRDEN, ÖREGRUND
0173-302 00
www.epokgården.se
VEGA ANTIKLADAN, NYNÄSV. 3 HANINGE
»En av Haninge kommuns kulturhistoriska byggnader«
072-519 19 63
Vega Antikladan på Facebook
@vega.antikladan på Instagram
www.kvarngarden.se

Antikt/Hantverk

FYRVERKET I MARINBODEN TROSA HAMNBODARNA
fyr@telia.com
070-576 01 26
www.fyrverket.se
facebook.com/marinboden

Badtunna/Bastu

DJURÖNÄSET, DJURÖ
08-571 490 00
www.djuronaset.com
SKÅVSJÖHOLM MÖTEN & KONFERENS, ÅKERSBERGA
08-540 267 00
www.skavsjoholm.se
SÖDERARM – FYREN I ÅLANDS HAV
0176-432 12
www.soderarm.com

Bageri

ADAS KAFÉ & BAGERI, ÖSTHAMMAR
0173-129 99
www.adaskafe.se
NILSSONS BAGERI, TROSA/NYKÖPING
0156-123 94 (Trosa),
0155-212 325 (Nyköping)
www.mekkakonditori.se
KAFÉ WILMA, ÖREGRUND
0173-300 31
www.kafewilma.se

Bastu/Jacuzzi

BERGS GÅRD, TROSA
0156-42 00 20
www.bergsgard.se
facebook.com/bergsgardtrosa
STF LILLSVEDS VANDRARHEM, VÄRMDÖ, 08-541 385 30
SKÄRGÅRDSHOTELLET, NYNÄSHAMN
08-520 111 20
www.skargardshotellet.se

Boende

Norra Uppland

BO & KAJAK, ÖREGRUND
070-280 54 42
www.bokajak.se
EPOKGÅRDEN, ÖREGRUND
0173-302 00
www.epokgården.se
HOTELL KLOCKARGÅRDEN, ÖREGRUND
0173-300 65
www.klockargarden.nu

NORRSKEDIKA HOTELL & CAFÉ

0708-841 442
www.gamlajarnhandeln.se
ÖRSKÅRS FYR
Boka@orskarsfyr.se
www.orskarsfyr.se
KAFÉ WILMA, ÖREGRUND
0173-300 31
www.kafewilma.se

Norra skärgården

ARHOLMA NORD
0176-560 40
www.arholmanord.se
CARLBERG BED & BREAKFAST, BERGSHAMRA
0176-260 420
www.carlbergbo.se
FEJAN OUTDOOR, FEJAN
0709-81 00 00
0176-431 50
www.fejanoutdoor.se
FRITIDSBYRN KAPELLSKÄRET, RÅDMANSÖ
0176-441 69
0708-800 838
www.fritidsbyn.se
FURUSUNDS VÄRDShUS, FURUSUND
0176-803 44
www.facebook.com/Furusund
Värdshus
HAGA GÅRD & STALL, HERRÅNG
070-611 35 52
www.hagastall.se
LIDÖ VÄRDShUS, LIDÖ
0176-404 99,
www.lidovardshus.com
SVEN FREDRIKSSON BED & BREAKFAST, NORRTÄLJE
070-209 42 43
www.svenfredriksson.com
SÖDERARM – FYREN I ÅLANDS HAV
0176-432 12
www.soderarm.com

VILLA DAGMAR, FURUSUND

070-757 57 46, 076-212 98 97
www.villadagmar.se
ÅTELLET I NORRTÄLJE
0176-70 04 50
www.atellet.se
ÖSTERHAMNS PENSIONAT, ARHOLMA
070-302 78 83
www.osterhamnspensionat.se

Mellersta skärgården

DJURÖNÄSET, DJURÖ
08-571 490 00
www.djuronaset.com
FÄGELBROHUS, VÄRMDÖ
08-571 419 00
www.fagelbrohus.se
GRAND HOTEL SALTSJÖBADEN
08-506 170 00
www.grandsaltsjobaden.se
GRINDA VÄRDShUS, GRINDA
08-542 494 91
www.grinda.se
HENRYS SKÄRGÅRDSSERVICE, INGARSÖ
070-421 88 63
www.henrysskargardsservice.se
IDÖBORG KONFERENS & RETREAT
08-571 590 66
www.idoborg.se
KERSTIN ÖHMAN MOBERG, NÄMDÖ
070-433 11 66
STF LILLSVEDS VANDRARHEM, VÄRMDÖ
08-541 385 30
www.lillsved.se
SANDHAMNS VÄRDShUS,
08-571 530 51
www.sandhamns-wardshus.se
SKÅVSJÖHOLM MÖTEN & KONFERENS, ÅKERSBERGA
08-540 267 00
www.skavsjoholm.se

STORA KALHOLMENS VANDRARHEM
070-337 82 45
www.storakalholmen.se
SVARTSÖ SKÄRGÅRDSHOTELL & VANDRARHEM, SVARTSÖ
08-542 474 00
www.svartsonorra.se
VAXHOLMS B&B, VAXHOLM
0703-725 333
www.vaxholmsbedand-breakfast.se
WAXHOLMS HOTELL, VAXHOLM
08-541 301 50
www.waxholmsshotell.se
VILLA PARADIS B & B, VAXHOLM
0768-676 720
www.villaparadis.se
facebook.com/villaparadis
VÅR GÅRD SALTSJÖBADEN
08-748 77 00
www.vargard.se

Södra skärgården

BERGS GÅRD, TROSA
0156-42 00 20
www.bergsgard.se
facebook.com/bergsgardtrosa
FIRST CAMP NICKSTABADET, NYNÄSHAMN
08-520 127 80
www.firstcamp.se/nickstabadet-nynashamn
FJÄRDLÅNG VANDRARHEM
073-595 53 03
www.fjardlang.com
GRUNDETS VANDRARHEM, RÖGRUND
08-571 561 10
www.grundet.se
HÄRINGE SLOTT, VÄSTERHANINGE
08-504 204 40
www.haringeslott.se
KÖRUNDA GOLF & KONFERENSHOTELL, ÖSMO-NYNÄSHAMN
08-520 390 30
www.korunda.se
LANDSORTS VANDRARHEM,
0732-31 90 01
www.landsortsvandrarhem.se
LOTSTORNET & SVEDTILJAS, LANDSORT
08-520 341 11,
www.g-mo.se
NYNÄS HAVSBAD, NYNÄSHAMN
08-502 604 00
www.nynashavsbad.se
ORNÖ SKÄRGÅRDSHOTELL, ORNÖ
08-501 560 04
073-650 04 11
www.ornoskargardshotell.se
NÄTTARÖ GÅRD & RESORT, NÄTTARÖ
08-520 400 30
www.nattaro.se
SKÄRGÅRDSHOTELLET, NYNÄSHAMN
08-520 111 20
www.skargardshotellet.se
SÄLSTATIONEN, GÅLÖ
073-97 04 753,
076-54 24 005
www.salstationen.com

TRE SMÅ RUM I TROSA BED & BREAKFAST, TROSA
0156-121 51
www.tresmarumitrosa.se
facebook.com/tresmarumitrosa
TROSA STADSHOTELL, TROSA
0156-170 70
www.trosastadshotell.se
facebook.com/trosastadshotell
TVÅ SMÅ SVIN, TROSA
0739-840 989
www.tvamasvin.se
UTÖ VÄRDShUS
08-504 203 00
www.utovardshus.se
VEGA STADSHOTELL, NYNÄSV. 8 HANINGE
»Ett charmant och prisvärt affärs/familjehotell«
08-777 22 91
www.vegastadshotell.se
SMÅDALARÖ GÅRD, DALARÖ
08-501 551 00
www.smadalarogard.se
STUDIO LAGNÖ, TROSA
073-981 20 54
www.svenskaturistforeningen.se

Åland

FISKETORPET, BRÄNDÖ
+358 40 500 8204
www.fisketorpet.fi
GRANLUNDA GÅRD, JOMALA
+358 40 52 22 514,
+358 457 33 14 229
www.granlundagard.ax
PENSIONAT SOLHEM, ÅLAND-MARIEHAMN
+358 18 163 22,
+358 400 596 046
www.pensionatsolhem.ax

VILL DU OCKSÅ SYNAS HÄR?
För 500 kr per år är platsendin. Boka till:
josefin@magasinskargard.se

Boule

SKÅVSJÖHOLM MÖTEN & KONFERENS, ÅKERSBERGA
08-540 267 00
www.skavsjoholm.se

Båtuthyrning

HENRYS SKÄRGÅRDSSERVICE, INGMARSÖ
070-421 88 63
www.henrysskargardsservice.se

Camping

FIRST CAMP NICKSTABADET, NYNÄSHAMN
08-520 127 80
www.firstcamp.se/nickstabadet-nynashamn
FRITIDSBYNN KAPELLSKÄRET, RÅDMANSÖ
0176-441 69, 0708-800 838
www.fritidsbyn.se
TROSA HAVSBAD, TROSA
0156-124 94
www.trosahavsbad.se
UTÖ VÄRDShUS
08-504 203 00
www.utovardshus.se

Åland

FISKETORPET, BRÄNDÖ
+358 40 500 8204
www.fisketorpet.fi

Cykel

BO & KAJAK, ÖREGRUND
070-280 54 42
www.bokajak.se
CARLBERG BED & BREAKFAST, BERGSHAMRA
0176-260 420
www.carlbergbo.se
FORSMARKS VÄRDShUS,
0173-501 00
www.forsmarkswardshus.se
GRINDA VÄRDShUS, GRINDA
08-542 494 91, www.grinda.se
STF LILLSVEDS VANDRARHEM, VÄRMDÖ
08-541 385 30, www.lillsved.se
ORNÖ BÅTVARV
08-501 581 00
www.ornobatvarv.se
SVARTSÖ LANTHANDEL, SVARTSÖ
08-542 473 25
www.svartsolanthandel.se
SVARTSÖ SKÄRGÅRDSHOTELL & VANDRARHEM,
08-542 474 00
www.svartsonorra.se
UTÖ VÄRDShUS
08-504 203 00
www.utovardshus.se

Event/charter/båttur

FEJAN OUTDOOR, FEJAN
0709-81 00 00, 0176-431 50
www.fejanoutdoor.se
IDÖBORG KONFERENS & RETREAT
08-571 590 66, www.idoborg.se
LINJETTCHARTER, NORRTÄLJE
070-571 85 50

www.linjettcharter.se
SANDKILEN HELMI, BLIDÖ
www.helmi.se
SKÅVSJÖHOLM MÖTEN & KONFERENS, ÅKERSBERGA
08-540 267 00
www.skavsjoholm.se
SÖDERARM – FYREN I ÅLANDS HAV
0176-432 12
www.soderarm.com
UTÖ VÄRDShUS
08-504 203 00
www.utovardshus.se

Fiske/sportfiske

STF LILLSVEDS VANDRARHEM, VÄRMDÖ
08-541 385 30, www.lillsved.se

Galleri/Konst/konsthantverk

GARVAREGÅRDEN TROSA CAFÉ, MUSEUM & HANTVERKSBUK, TROSA
0793-133 094
www.garvaregardentrosa.se
SUNDBODEN, ÖREGRUND
0173-133 64
www.sundboden.se
ÅLANDS JAKT & FISKEMUSEUM, ECKERÖ +358 (0)18 382 99
www.jaktfiskemuseum.ax
facebook.com/jaktfiskemuseum

Gokart

GOKART FÖR ALLA, MALSTA
0176-22 62 62
www.gokartforalla.se

Golf

KÖRUNDA GOLF & KONFERENSHOTELL, ÖSMO-NYNÄSHAMN
08-520 390 30
www.korunda.se

Grupp & Ledarskapsutveckling

ÄVENTYRENS Ö, ÅKERSBERGA
08-540 881 16
www.aventurenso.se
facebook.com/aventurenso

Guidning

SÄLSTATIONEN, GÅLÖ
073-97 04 753, 076-54 24 005
www.salstationen.com

Gym

**SKÅVSJÖHOLM MÖTEN & KONFERENS,
ÅKERSBERGA**
08-540 267 00
www.skavsjoholm.se

Gårdsbutik

BERGS GÅRD, TROSA
0156-42 00 20
www.bergsgard.se
facebook.com/bergsgardtrosa
NEDERGÅRDEN, SÖDRA STAVSUDDA
070-516 54 04
www.nedergarden.com
OSTMAKERIET, RINDÖ
070-726 60 59
www.ostmakeriet.se
SAMSTORPS GÅRD, RÅDMANSÖ
0708-87 13 67, 070-879 69 69
www.samstorp.se
SUNDBODEN, ÖREGRUND
0173-133 64, www.sundboden.se

Gårdsbutik/Fiskrökeri

VÄSTERRO, LEMLAND, ÅLAND
+358 405 642 308
www.vasterro.ax,
facebook.com/vasterro

Gästhamn

**DALARÖ TURISTBYRÅ & GÄSTHAMN,
DALARÖ**
08-501 508 66, www.dalacro.se
DJURÖNÄSET, DJURÖ
08-571 490 00
www.djuronaset.com
GRINDA WÄRDShUS
08-542 494 91, www.grinda.se
GRÄDDÖ MARINA, RÅDMANSÖ
0176-409 00
www.graddomarina.se
LIDÖ WÄRDShUS
0176-404 99
www.lidovardshus.com

LINANÄS GÄSTHAMN, LJUSTERÖ
08-542 400 10
www.linanastgasthamn.se
NYNÄSHAMNS GÄSTHAMN
08-520 116 35
www.nynashamn.se/gasthamn
ORNÖ BÅTVARV
08-501 581 00
www.ornobatvarv.se
SVARTSÖ LANTHANDEL, SVARTSÖ
08-542 473 25
www.svartsolanthandel.se
UTÖ WÄRDShUS
08-504 203 00
www.utovardshus.se

Hästhottell

Åland

GRANLUNDA GÅRD, JOMALA
+358 40 52 22 514, +358 457 33
14 229
www.granlundagard.ax

Kajak

BO & KAJAK, ÖREGRUND
070-280 54 42, www.bokajak.se
IDÖBORG KONFERENS & RETREAT
08-571 590 66, www.idoborg.se
LIDÖ HERRGÅRD, LIDÖ
0176-404 99
www.lidovardshus.com
**SKÅVSJÖHOLM MÖTEN & KONFERENS,
ÅKERSBERGA**
08-540 267 00
www.skavsjoholm.se
**STF LILLSVEDS VANDRARHEM,
VÄRMDÖ,**
08-541 385 30, www.lillsved.se
TROSA HAVSBAD, TROSA
0156-124 94
www.trosahavsbad.se

Kajak/SUP

GRINDA WÄRDShUS, GRINDA
08-542 494 91
www.grinda.se
KAJAK & UTELIV, RÅDMANSÖ
0176-403 15
www.kajak-uteliv.com

Kajakturer

FEJAN OUTDOOR, FEJAN
0709-81 00 00, 0176-431 50
www.fejanoutdoor.se
KAJAK & UTELIV, GRÄDDÖ
0176-403 15
www.kajak-uteliv.com

Kitesurf/kurser/ kitebutik

**KITEBOARDCENTER,
VANADISVÄGEN 21, STOCKHOLM**
Kitekurser alla dgr med vind.
Butiken öppen vard 11-15.30.
Övrig tid förbokas.
070-046 40 42
www.kiteboardcenter

Konferens

Norra Uppland

EPOKGÅRDEN, ÖREGRUND
0173-302 00
www.epokgarden.se

Norra Skärgården

ARHOLMA NORD, ARHOLMA
0176-560 40
www.arholmanord.se
LIDÖ HERRGÅRD, LIDÖ
0176-404 99
www.lidovardshus.com
RÅDMANSÖ BYGDEGÅRD, GRÄDDÖ
0709-701 901
www.radmansobygdegard.se
SALNÖ GÅRD, VÄDDÖ
0176-931 90, www.salnogard.se
SÖDERARM – FYREN I ÅLANDS HAV
0176-432 12, www.soderarm.com
ÖSTERHAMNS PENSIONAT, ARHOLMA
070-302 78 83
www.osterhamnspensionat.se

VILL DU OCKSÅ SYNAS HÄR?
För 500 kr per år är
platsendin. Boka till:
josefin@magasinskargard.se

Mellersta Skärgården

DJURÖNÄSET, DJURÖ
08-571 490 00
www.djuronaset.com
FÅGELBROHUS, VÄRMDÖ
08-571 419 00
www.fagelbrohus.se
GRAND HOTEL SALTSJÖBADEN
08-506 170 00
www.grandsaltsjobaden.se
GRINDA WÄRDShUS, GRINDA
08-542 494 91, www.grinda.se
IDÖBORG KONFERENS & RETREAT
08-571 590 66 www.idoborg.se
**SKÅVSJÖHOLM MÖTEN & KONFERENS,
ÅKERSBERGA**
08-540 267 00
www.skavsjoholm.se
**STF LILLSVEDS VANDRARHEM,
VÄRMDÖ**
08-541 385 30, www.lillsved.se
VAXHOLMS KASTELL, VAXHOLM
08-12 00 48 70
www.kastellet.com

ÄVENTYRENS Ö, ÅKERSBERGA
08-540 881 16
www.aventurenso.se
facebook.com/aventurenso
VÅR GÅRD SALTSJÖBADEN
08-748 77 00
www.vargard.se

Södra Skärgården

BERGS GÅRD, TROSA
0156-42 00 20
www.bergsgardtrosa.se
facebook.com/bergsgardtrosa
**GRUNDETS VANDRARHEM,
RÖGRUND**
08-571 561 10, www.grundet.se
GULA VILLAN, UTÖ
08-501 574 10
www.gulavillanuto.se
HÄRINGE SLOTT, VÄSTERHANINGE
08-504 204 40
www.haringeslott.se
LANDSORTS VANDRARHEM
08-520 341 05
www.landsort.com
**LOTSTORNET & SVEDTILJAS,
LANDSORT**
070-542 80 48, www.g-mo.se
ORNÖ SKÄRGÅRDSHOTELL, ORNÖ
08-501 560 04, 073-650 04 11
www.ornoskargardshotell.se
SMÅDALARÖ GÅRD, DALARÖ
0156-101 551 00
08-501 551 35 (boka bord)
www.smadalarogard.se
TROSA STADSHOTELL, TROSA
0156-170 70
www.trosastadshotell.se
facebook.com/trosastadshotell
UTÖ WÄRDShUS
08-504 203 00
www.utovardshus.se
**KÖRUNDA GOLF & KONFERENSHOTELL,
ÖSMO-NYNÄSHAMN**
08-520 390 30
www.korunda.se

Åland

GRANLUNDA GÅRD, JOMALA
+358 40 52 22 514,
+358 457 33 14 229
www.granlundagard.ax

Kiosk/Servering/ Minilivs

UTÖ WÄRDShUS
08-504 203 00
www.utovardshus.se

Krogar/cafeer

Norra Uppland

ADAS KAFÉ & BAGERI, ÖSTHAMMAR
0173-129 99
www.adaskafe.se
CALLES FISK, HÄLLNÄS
0294-231 10, 070-559 86 78
www.kallesfisk.nu
EDS HANDELSTRÄDGÅRD, ÖSTHAMMAR
073-64 65 925 (öppnar 1 april)
www.edstradgard.se
FASTER MÄRTAS CAFÉ, FORSMARK
0733-521 333
NORRSKEDIKA HOTELL, NORRSKEDIKA
0173-150 55
www.gamlajarnhandeln.se
SUNDBODEN, ÖREGRUND
0173-133 64,
www.sundboden.se
KAFÉ WILMA, ÖREGRUND
0173-300 31
www.kafewilma.se

Norra skärgården

ANKARET RESTAURANG & BISTRO, ÄLMSTA
0176-520 20, www.ankaret.net
ARHOLMA NORD, ARHOLMA
0176-560 40
www.arholmanord.se
CAFÉ TRUTEN, RÖDLÖGA
0176-871 01 (sommartid)
www.rodlogaboden.se
EDBLAD O CO, GÅSVIK
www.edblad.com/gasvik
FURUSUNDS VÄRDShUS, FURUSUND
0176-803 44
www.facebook.com/Furusund
Värdshus
KVARNUDDEN KAFÉ, GRÄDDÖ
0176-400 50 (sommartid)
www.kvarnudden.se
LOTSVILLAN PAD THAI, SIMPNÄS-BJÖRKÖ
0176-525 12 (sommartid)
www.sirpercys.se
PIZZERIA GRÄDDÖ, GRÄDDÖ
0176-400 11
RESTAURANG KINA THAI, ÖSTHAMMAR, 0173-175 54
SAMSTORPS GÅRD, RÅDMANSÖ
0708-87 13 67, 070-879 69 69
www.samstorp.se
ÅTELLET I NORRTÄLJE
0176-70 04 50, www.atellet.se
NORRTELJE BRENNERI, LOHÄRAD
0176-22 71 30
www.norrteljebrenneri.se
SÖDERARM – FYREN I ÄLANDS HAV
0176-432 12
www.soderarm.com

Mellersta skärgården

BULLANDÖ KROG, VÄRMDÖ
08-571 458 54
www.bullandokrog.se
DJURÖNÄSET, DJURÖ
08-571 490 00
www.djuronaset.com
GRAND HOTEL SALTSJÖBADEN
08-506 170 00
www.grandsaltsjobaden.se
GRINDA VÄRDShUS,
08-542 494 91
www.grinda.se
NEDERGÅRDEN, SÖDRA STAVSUDDA
070-516 54 04
www.nedergarden.com
OSTMAKERIET, RINDÖ
070-726 60 59
www.ostmakeriet.se
RÖKERIET FJÄDERHOLMARNÄS
08-716 50 88
www.rokeriet-fjaderholmarna.se
SANDHAMNS VÄRDShUS
08-571 530 51
www.sandhamns-varldshus.se
SKÄVSJÖHOLM MÖTEN & KONFERENS, ÅKERSBERGA
08-540 267 00
www.skavsjoholm.se
SOLBRÄNNAN RESTAURANG & CAFÉ, ÖSTERSKÄR/ÅKERSBERGA
08-540 609 09
www.solbrannan.se
facebook.com/Solbrannan-
Restaurang-Café
STAVSNÄS SJÖKROG, STAVSNÄS
0760-08 15 16
www.stavsnassjokrog.se
VAXHOLMS HEMBYGDSGÅRDS CAFÉ
www.facebook.com/vaxholms
hembygdsgårds cafe
WAXHOLMS HOTELL, VAXHOLM
08-541 301 50
www.waxholms hotell.se
VAXHOLMS KASTELL, VAXHOLM
08-12 00 48 70
www.kastellet.com
WIKSTRÖMS FISK, MÖJA
08-571 641 70
www.wikstromsfisk.se
ÖSTANÄ SJÖKROG, ÖSTANÄ FÄRJELÄGE
08-543 531 00
www.ostanassjokrog.se
FÅGELBROHUS, VÄRMDÖ
08-571 419 00
www.fagelbrohus.se
VÅR GÅRD SALTSJÖBADEN
08-748 77 00
www.vargard.se

Södra skärgården

BERGS GÅRD, TROSA
0156-42 00 20
www.bergsgard.se
GÄRVAREGÅRDEEN TROSA CAFÉ, MUSEUM & HANTVERKSbutik, TROSA
0793-133 094
www.garvaregardentrosa.se

HÄRINGE SLOTT, VÄSTERHANINGE
08-504 204 40
www.haringeslott.se
LOTSTORNET & SVEDTILJAS, LANDSORT
070-542 80 48, www.g-mo.se
NILSSONS BAGERI, TROSA/NYKÖPING
0156-123 94 (Trosa),
0155-212 325 (Nyköping)
www.mekkakonditori.se
NYNÄS HAVSBAD, NYNÄSHAMN
08-520 604 00
www.nynashavsbad.se
NÄTTARÖ GÅRD & RESORT, NÄTTARÖ
08-520 400 30, www.nattaro.se
ORNÖ BÅTVARV, ORNÖ
08-501 581 00
www.ornobatvarv.se
SYSTRARNA BRÄDHE'S, NÄVEKVERN
070-611 11 03
www.systrarnabradhe.com
TRE SMÅ RUM I TROSA BED & BREAKFAST, TROSA
0156-121 51
www.tresmarumitrosa.se
facebook.com/tresmarumitrosa
TROSA HAVSBAD
0156-124 94
www.trosahavsbad.se
TROSA STADSHOTELL, TROSA
0156-170 70
www.trosastadshotell.se
facebook.com/trosastadshotell
TVÅ SMÅ SVIN, TROSA
0739-840 989
www.tvasmassvin.se
UTÖ VÄRDShUS, 08-504 203 00
www.utovardshus.se
VEGABAREN, NYNÄSV. 8 HANINGE
»Sveriges grönaste hamburgare.
Valfria färska grönsaker.
Över 100 maträtter.«
08-777 20 58
www.vegabaren.se
KÖRUNDA GOLF & KONFERENSHOTELL, ÖSMO-NYNÄSHAMN
08-520 390 30
www.korunda.se
SMÅDALARÖ GÅRD, DALARÖ
08-501 551 00
www.smadalarogard.se

Äland

FISKETORPET, BRÄNDÖ
+358 40 500 8204
www.fisketorpet.fi
SILVERSKÄR
+358 18 525 565
www.silverskar.com

Livsmedel

GRINDA LANTHANDEL, GRINDA
08-542 494 91, www.grinda.se
INGMARSÖ LIVS, INGMARSÖ
08-542 460 20
ingmarso.livs@telia.com

ICA BAROMETERN, VÄDDÖ
0176-930 04
www.ica.se/butiker/norra/
norrtälje/ica-barometern
ICA GRÄDDÖ SKÄRGÅRDShANDEL
0176-400 12
ICA KASTBERGS, HÄLLNÄS
0294-220 05
www.ica.se/kastbergs
ICA TORGET, SKÄPLINGE
0294-102 55, www.ica.se
ICA VÄDDÖ KASSEN, ÄLMSTA
0176-778 80
LINANÄS GÄSTHAMN, LJUSTERÖ
08-542 400 10
www.linanagassthamn.se
RÖDLÖGABODEN, RÖDLÖGA
0176-870 60 (öppet sommartid)
www.rodlogaboden.se
SPILLERSBODA LANTHANDEL
0176-22 10 01
facebook.com/spillersboda-
lanthandel
SVARTSÖ LANTHANDEL, SVARTSÖ
08-542 473 25
www.svartsolanthandel.se
SYSTRARNA BRÄDHE'S, NÄVEKVERN
070-611 11 03
www.systrarnabradhe.com

Lägerverksamhet

ÄVENTYRET VÄSSARÖ
0173-371 19
www.aventyretvassaro.se

Marina/Varv

BERGSHAMRA VARV,
0176-26 20 68
www.bergshamrarav.se
GRÄDDÖ MARINA, RÅDMANSÖ
0176-409 00
www.graddomarina.se
GRÄSKÖ BÅTVARV
0176-452 55, 0708-53 63 13
www.graskobatvarv.se
LAGERVIKS BÅTVARV, BLIDÖ
0176-820 04, www.lagerviks.se
ORNÖ BÅTVARV,
08-501 581 00
www.ornobatvarv.se
SKÄRGÅRDSVARVET, GRÄDDÖ
0730-29 39 49
www.skargardsvarvet.se
SVINNINGE MARINA, ÅKERSEGA
08-540 631 55
www.svinningemarina.se

VILL DU OCKSÅ SYNAS HÄR?

För 500 kr per år är
platsendin. Boka till:
josefin@magasinskargard.se

Minigolf

SAMSTORPS GÅRD, RÅDMANSÖ
0708-87 13 67, 070-879 69 69
www.samstorp.se
TROSA HAVSBAD, TROSA
0156-124 94
www.trosahavsbad.se
UTÖ VÄRDShUS
08-504 203 00
www.utovardshus.se

Museum

BATTERI ARHOLMA KUSTFÖRSVARSMUSEUM, ARHOLMA
0176-560 40
www.batteriarholma.se
GARVAREGÅRDEN MUSEUM, TROSA
0156-122 20
KLAVERENS HUS, LÖVSTABRUK
076-904 89 16
www.klaverenshus.se
KLUBB MARITIM, OXELÖSUND
073-815 74 52
klubbmaritim.weebly.com
KNUTMASSOMUSÉET KVARNEN, GIMO, 0173-867 95, www.knutmasso.se
MÖJA HEMBYGDMUSEUM, MÖJA
0705-73 83 13
www.hembygd.se/stockholm/moja
NYNÄSHAMNS JÄRNVÄGSMUSEUM
08-754 24 34, www.njm.nu
ORNÖ MUSEUM, 070-796 18 18
www.ornomuseum.se
ROLAND SVENSSON MUSEET, MÖJA
070-553 973 23
www.moja.nu/roland-svensson-museet
SJÖFARTSMUSEET, ÄLMSTA
0176-502 59
www.sjofartsmuseet.se
SKÄRGÅRDMUSEET, STAVSNÄS
08-571 501 15
www.skargardsmuseet.org
NATURUM STENDÖRREN, TROSA/NYKÖPING
0155-26 31 80
www.naturumstendorren.se
VAXHOLMS FÄSTNINGSMUSEUM
08-12 00 48 70
www.vaxholmsfastning.se
VAXHOLMS KASTELL, VAXHOLM
08-12 00 48 70
www.kastellet.com
VETERANTRAKTORKLUBBEN NORRTELJE, FÄRSNA
www.veterantraktorklubben.nu
ÅLANDS FOTOGRAFISKA MUSEUM, BASTÖVÄGEN 7, PÅLSBÖLE
+358 (0)18 439 64,
alands.fotografiska.museum@aland.net
www.alandsfotografiska-museum.com

ÅLANDS JAKT OCH FISKEMUSEUM, KÄRINGSUND/ECKERÖ
+358 18 382 99
+358 40 588 67 16
www.jaktfiskemuseum.ax
facebook.com/jaktfiskemuseum

Ridning

Norra skärgården

HAGA GÅRD & STALL, HERRÄNG
070-611 35 52
www.hagastall.se

Åland

GRANLUNDA GÅRD, JOMALA
+358 40 52 22 514,
+358 457 33 14 229
www.granlundagard.ax

Sjöpolis

SJÖPOLISEN I STOCKHOLMS LÄN
010-563 73 26
Tips till sjöpoliserna 114 14
www.polisen.se
www.batsamverkan.se

Sjömack

GRINDA WÄRDShUS, GRINDA
08-542 494 91, www.grinda.se
RÖDLÖGABODEN, RÖDLÖGA
0176-870 60
www.rodlogaboden.se

Sjöräddningen

(vid allvarlig olycka ring 112)
Arkösund, 0705-80 81 24
Möja, 0705-80 81 22
Räfsnäs, 0705-80 81 18
Trosa, 0705-80 81 23
Stockholm, 0705-80 82 01
Öregrund, 0705-80 81 17

Sjötaxi/rederier

BLIDÖSUNDSBOLAGET
08-34 30 90
www.blidosundsbolaget
NORRA SKÄRGÅRDSTRAFIKEN, BLIDÖ
070-932 97 95
ROSLAGENS SJÖTRAFIK, SANDHAMN
070-691 38 58
www.roslagenssjotrafik.se
SKÄRGÅRDSTJÄNSTER, YXLAN
070-537 90 19, www.taxibat.nu

SKÄRGÅRDSTRAFIK & CHARTER, STAVSNÄS
08-571 501 00, www.battaxi.se
UTÖ VÄRDShUS
08-504 203 00
www.utovardshus.se
WAXHOLMSBOLAGET
08-679 58 30 (turupplysning)
www.waxholmsbolaget.se

Skulpturer

STAFFAN STRAND, HARG
0730-817 313
www.strandsculptures.se

Spa/relax

DJURÖNÄSET, DJURÖ
08-571 490 00
www.djuronaset.com
GRAND HOTEL SALTSJÖBADEN
08-506 170 00
www.grandsaltsjobaden.se
NYNÄS HAVSBAD, NYNÄSHAMN
08-502 604 00
www.nynashavsbad.se
TROSA STADSHOTELL, TROSA
0156-170 70
www.trosastadshotell.se
facebook.com/trosastadshotell
SKÄRGÅRDSHOTELLET, NYNÄSHAMN
08-520 111 20
www.skargardshotellet.se

Stugor

Östhammar/Öregrund

BO & KAJAK, ÖREGRUND
070-280 54 42, www.bokajak.se
EPOKGÅRDEN, ÖREGRUND
0173-302 00
www.epokgarden.se
ÖRSKÄRS FYR
0173-340 21, www.orskarsfyr.se

Norra Skärgården

FRITIDSBYNN KAPELLSKÄRET, RÅDMANSÖ
0176-441 69, 0708-800 838
www.fritidsbyn.se
LIDÖ VÄRDShUS, LIDÖ
0176-404 99
www.lidovardshus.com

Mellersta Skärgården

GRINDA STUGBY, GRINDA
08-542 494 91
www.grindawardshus.se

HENRYS SKÄRGÅRDSSERVICE, INGMARSÖ, 070-421 88 63
www.henrysskargardsservice.se
IDÖBORG KONFERENS & RETREAT
08-571 590 66, www.idoborg.se
KERSTIN ÖHMAN MOBERG, NÄMDÖ
070-433 11 66
STOCKHOLMS SKÄRGÅRDSTUGOR
08-570 231 31
www.skargardsstugor.se
SVARTSÖ SJÖBODAR, SVARTSÖ
08-542 471 10
www.svartsosjobodar.se
VILLA PARADIS B & B, VAXHOLM
0768-676 720
www.villaparadis.se
facebook.com/villaparadis

Södra Skärgården

FIRST CAMP NICKSTABADET, NYNÄSHAMN
08-520 127 80
www.firstcamp.se/nickstabadet-nynashamn
ORNÖ BÅTVARV,
08-501 581 00
www.ornobatvarv.se
SÄLSTATIONEN, GÄLÖ
073-97 04 753,
076-54 24 005
www.salstationen.com
TROSA HAVSBAD,
0156-124 94
www.trosahavsbad.se
UTÖ STUGA,
070-251 01 21,
www.utostuga.se

Åland

FISKETORPET, BRÄNDÖ
+358 40 500 8204
www.fisketorpet.fi
KUMLINGE STUGOR & RESTAURANG KASTÖREN
+358 400 529 199
www.kumlingestugor.com

Ställplatser

SAMSTORPS GÅRD, RÅDMANSÖ
0708-87 13 67
www.samstorp.se

Turistbyråer

DESTINATION DALARÖ
08-501 508 00, www.dalarno.se
LÖVSTABRUKS TURISTINFORMATION
0295-202 20,
0295-214 06 (bokning)
www.vallonbruken.nu,
www.bokauppland.se
MÖJA TURISM
08-571 640 53
www.mojaturistinfo.se

NYKÖPINGS TURISTBYRÅ
0155-24 82 00
www.visitnykoping.se
NYNÄSHAMNS TURISTBYRÅ
08-520 737 00
www.visitnynashamn.se
OXELÖSUNDS TURISTBYRÅ
0155-383 50
www.visitoxelosund.se
TROSA TURISTCENTER
0156-522 22, www.trosa.com
VAXHOLMS TURISTBYRÅ
08-541 314 80
VISIT ROSLAGEN
0767-650 660
www.roslagen.se
VISIT VÄRMDÖ
08-570 346 09, www.varmdo.se
VÄDDÖBYGDENS
TURISTINFORMATION
www.vaddobygden.se
ÅLANDS TURISTFÖRBUND
+358 (0)18 240 00
www.visitaland.com

Tälthotell

FEJAN OUTDOOR, FEJAN
0176-431 50
www.fejanoutdoor.se

Utomhus-SPA

SKÅVSJÖHOLM MÖTEN & KONFERENS,
ÅKERSBERGA
08-540 267 00
www.skavsjoholm.se

Vattenskidor/ Wakeboard

VILLA PARADIS B & B, VAXHOLM
0768-676 720
www.villaparadis.se
facebook.com/villaparadis

Vilt Safari

SAMSTORPS GÅRD, RÅDMANSÖ
0708-87 13 67, 070-879 69 69
www.samstorp.se

Vinprovning

SKÅVSJÖHOLM MÖTEN & KONFERENS,
ÅKERSBERGA
08-540 267 00
www.skavsjoholm.se
VINPROVNING ENOGASTRONOMISKA
UPPLEVELSER
Systembolaget Sök dryck/
Gustavino, 070-798 24 48
www.gustavino.se

Yoga

IDÖBORG KONFERENS & RETREAT
08-571 590 66, www.idoborg.se
SKÅVSJÖHOLM MÖTEN & KONFERENS,
ÅKERSBERGA
08-540 267 00
www.skavsjoholm.se

Ölprovning/ bryggerivisning

NYNÄSHAMNS ÅNGBRYGGERI
08-520 212 13, 0737-19 07 09
www.angbryggeri.se

Övrigt

Apotek/systemombud

ICA GRÄDDÖ SKÄRGÅRDSHANDEL
0176-400 12
RÖDLÖGABODEN, RÖDLÖGA
0176-870 60
www.rodlogaboden.se
SPILLERSBODA LANTHANDEL
0176-22 10 01
facebook.com/spillersboda
lanthandel
SVARTSÖ LANTHANDEL, SVARTSÖ
08-542 473 25
www.svartsolanthandel.se

Arbetskläder

4WORK, NORRTÄLJE
www.4work.se

Arkitekt

KREAPLAN ARKITEKTKONTOR,
STOCKHOLM
070-638 39 28
www.kreaplan.se

Avlopp/dränering/grun- der mm

ROSLAGSLÄNNA MARKENTREPRENAD,
NORRTÄLJE
0176-266 055
www.markentreprenad.nu

Bank

ROSLAGENS SPARBANK, NORRTÄLJE
0176-770 00
www.roslagenssparbank.se

Bergsprängning

NJ MARK, NORRTÄLJE
070-602 32 42

Bondgård

BERGS GÅRD, TROSA
0156-42 00 20
www.bergsgardtrosa.se
facebook.com/bergsgardtrosa
SAMSTORPS GÅRD, RÅDMANSÖ
0708-87 13 67, 070-879 69 69
www.samstorp.se

Brunnsborrning

SKÅNSJÖ FRAKT, NÄMDÖ
070-750 90
www.skansjofrakt.se

Bryggeri

NYNÄHAMNS ÅNGBRYGGERI
08-520 212 13, www.nyab.se
VÄSTERGÅRDEN BRYGGERI, NORRTÄLJE
070-580 38 57
www.vg-bryggeri.se

Bryggör

REUTERSKIÖLD SNICKERI,
STOCKHOLM
076-850 12 55
www.reuterskioldsnickeri.se

Bygg/byggtjänster

BLIDÖ BYGG & SJÖTRANSPORTER
070-932 97 95
tommy.bygg@telia.com
FROMS BYGG, NORRTÄLJE
070-770 03 08
GRÄDDÖ BYGG & SNICKERI,
RÅDMANSÖ, 070-723 41 20
www.graddobygg.se
MAGNUS FALK ENTR, ÖSTHAMMAR
0173-500 25
www.falkentreprenad.com
MATSSON & THOLÉN, NORRTÄLJE
0733-11 99 91
www.mtbygger.se
NIKLAS GUSAVSSON BYGG, YXLAN
0768-81 61 77, www.ngbygg.se
NORRTÄLJE SNICKERI
0709-480 326
PA BYGG & INREDNING, ÖSTHAMMAR
073-023 57 64
www.pabygginredning.se
SÄLLSTRÖM BYGG, BERGSHAMRA
0708-26 13 34
www.sallstrombygg.se
TOTTE GRÖNWALL SNICKERI,
FURUSUND
0709-40 82 38

Bränneri

NORRTÄLJE BRENNERI, LOHÄRAD
0176-22 71 30
www.norrteljebrenneri.se

Båtförsäljning/ Båttillbehör

ÄLMSTA ALUMINIUMBÅTAR AB
– **VÄDDÖ BÅTCENTER AB**
0176-503 44
kontakt@vaddobatcenter.se
www.vaddobatcenter.se
Vard 10-17, lör 10-14

Båtbyggeri

ERIKSSONS BYGGERI & BÅTBYGGAR-
SKOLA, INGARSÖ,
0733-52 20 04
www.trabatar.net

Båtmotorer

Försäljning & Service –
Johnson, Evinrude E-tec G2,
Tohatsu, Honda m fl
ÄLMSTA ALUMINIUMBÅTAR AB
– **VÄDDÖ BÅTCENTER AB**
0176-503 44
kontakt@vaddobatcenter.se
www.vaddobatcenter.se
Vard 10-17, lör 10-14

Båttillbehör

GRÄDDÖ MARINA, RÅDMANSÖ
0176-409 00
www.graddomarina.se

Båtservice

Vinterförvaring o service,
båtar o utombordare,
bottenfärger o tillbehör.
ÄLMSTA ALUMINIUMBÅTAR AB
– **VÄDDÖ BÅTCENTER AB**
0176-503 44
kontakt@vaddobatcenter.se
www.vaddobatcenter.se
Vard 10-17, lör 10-14

Bärgning/Bogsering

SKÄRGÅRDSTJÄNSTER, YXLAN
070-537 90 19
www.skargardstjanst.eu

Catering

SIR PERCYS CATERING, SIMPNÄS
0176-525 12, 070-175 91 88
www.sirpercyscatering.se
SYSTRARNA BRÄDHE'S, NÅVEKVARN
070-611 11 03
www.systrarnabradhe.com
ÖSTERHAMNS PENSIONAT, ARHOLMA
070-302 78 83
www.osterhamnpensionat.se
KAFÉ WILMA, ÖREGRUND
0173-300 31
www.kafewilma.se

Delikatesser

OSTMAKERIET, RINDÖ
070-726 60 59
www.ostmakeriet.se

Vad händer **under ytan?**

Om skogsmaskiner körde in i naturreservat, högg ner alla träd och hade ihjäl djur skulle det bli ett väldigt liv. När samma sak händer i havet, under ytan i skyddade havsområden, hörs inte mycket. Det vill vi ändra på. För skydd ska vara skydd på riktigt!

Varje dag, året om, pågår storskaligt fiske i svenska vatten. Bottentrålar förstör havsbotten, oönskad fisk slängs tillbaka och den biologiska mångfalden urholkas. Och allt det här sker till och med i skyddade områden med hotade arter och livsmiljöer. Det är sjukt.

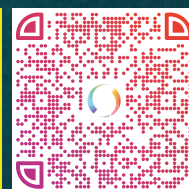
Men utvecklingen går att vända om vi hjälps åt.

Redan nu finns exempel på skonsamt fiske. Naturskyddsföreningen jobbar för att gynna det fisket, och för att stärka skyddet i marina skyddsområden. Vi behöver din hjälp.

Tillsammans kan vi få ansvariga politiker att gå från ord till handling och skapa den förändring som krävs. För ett levande hav – även under ytan.

STÖD VÅRT ARBETE FÖR ETT LEVANDE HAV!

Swisha en gåva till 901 3038

Läs mer på www.underytan.nu

Naturskyddsföreningen

**UNDER
YTAN**

Däck

SVENNES DÄCK, HÅLLNÄS
0294-220 37
GUMMICENTRALEN, NORRTÄLJE
0176-103 71
www.gummicentralen.org

Ekokött

BERGS GÅRD, TROSA
0156-42 00 20
www.bergsgard.se
facebook.com/bergsgardtrosa

Elservice/installation

GRÄDDÖ ELINSTALLATIONER
0709-556 636, www.graddoel.se

Entreprenad

GRÄSKÖ ARKIPELAGSERVICE
0708-45 58 63
arkipelagservice@telia.com

Fastigheter

KARLSVIKEN ENTREPRENAD, VÄDDÖ
0176-66 68 00
www.karlsviken.se

Festlokal/bygdegård

BERGS GÅRD, TROSA
0156-42 00 20
www.bergsgardtrosa.se
facebook.com/bergsgardtrosa
RÅDMANSÖ BYGDEGÅRD,
GRÄDDÖ
0709-701 901
www.radmansobygdegard.se
NORRTÄLJE BRENNERI, LOHÄRAD
0176-22 71 30
www.norrteljebrenneri.se

Frisör

GRÄDDÖSALONGEN
0176-401 41
ingela.wickman@hotmail.com

Färg/Golv

NORDSJÖ IDE & DESIGN,
ÖSTHAMMAR
0173-212 35, 070-787 87 68
www.roslagensgolv.se

Ginproving

NORRTÄLJE BRENNERI, LOHÄRAD
0176-22 71 30
www.norrteljebrenneri.se

Grill/kiosk

LJUSTERÖ KIOSK & GRILL
08-542 422 31

Grus/jord

REDERIB SKÄRGÅRDSGRUS,
GÄLLNÖBY
www.skargardsgrus.se
070-571 95 80
SKÄRPLINGE GRUS
070-312 31 32
WESTERBERGS GRUS, DJURÖ
070-349 22 04
www.nordanvind.se

Hyreslägenheter

ROSLAGSBOSTÄDER
www.roslagsbostader.se

Inredare/Stylist

INDOOR STYLING & DESIGN,
NORRTÄLJE
0708-118 656

Inredning/Hantverk

KULANS BOD & GALLERI, BLIDÖ
070-517 12 53, www.kulan.org
**LENA LINDERHOLM, KASTELLET-
VAXHOLM**
www.linderholm.se
LILLA PARADISET, TROSA
0156-137 53
www.lillaparadiset.com
NEDERGÅRDEN, SÖDRA STAVSUDDA
070-516 54 04
www.nedergarden.com
**SJÖPRICKEN KERAMIKVERKSTAD,
LANDSORT**
08-520 341 05, 073-231 90 01
www.landsort.com
SUNDBODEN, ÖREGRUND
0173-133 64, 0709-46 84 18
www.sundboden.se
SNICKERI TRÄGÅRDEN, LÖVSTABRUK
0294-310 45
www.snickeritragarden.se

Kakel/badrum

**ÅKERLUNDS GRUND &
BETONGFÖRÄDLING**
070-795 48 51

Kamin/spis

ELDABUTIKEN, NORRTÄLJE
0176-142 00
www.soderlindsvedspisar.se
**SKORSTENSMÅSTAREN,
SALTSJÖ-BOO**
0727-102 207, 08-10 22 00
www.lagaskorsten.se

Kläder

EDBLAD, www.edblad.com
MYBLISS, ÖSTHAMMAR
070-855 96 62, www.mybliss.se
PEP'N CHILLI
0294-100 80 Skärplinge
0173-300 63 Öregrund
www.pepnchilli.se

Markiser/persienner/ gardiner

JANSSONS MARKISER, NORRTÄLJE
0176-177 95
www.janssonsmarkiser.com

Måleri

STRÖMBERGS RÖDFÄRGMÅLNING
070-592 15 31
christer_stromberg@hotmail.se
TREVIS MÅLERI, RÅDMANSÖ
070-403 31 03,
070-722 01 15
www.trevismaleri.se

Naturområden/ förvaltare

SKÄRGÅRDSSTIFTELSEN
08-123 124 00 vx
www.skargardsstiftelsen.se

Naturresevat

**NATURUM STENDÖRREN,
TROSA/NYKÖPING**
0155-26 31 80
www.naturumstendorren.se

Plastproduktion

WETA PLAST, INGMARSÖ
08-542 460 30, www.wetaplast.se

Postombud

SVARTSÖ LANTHANDEL, SVARTSÖ
08-542 473 25
www.svartsolanhandel.se

Rörmokare

**RÖRBÅTEN BJÖRN PALMQUIST VVS AB,
VENDELSÖ,**
08-776 12 56, 0708-63 42 34
www.rorbaten.se

Sjötransporter/frakt

GRÄSKÖ ARKIPELAGSERVICE, BLIDÖ
0708-45 58 63
SKÅNSJÖ FRAKT, NÄMDÖ
070-750 90 90
www.skansjofrakt.se
SKÄRGÅRDSTJÄNSTER, YXLAN
070-537 90 19
www.skargardstjanst.eu
**WESTERBERGS GRUS/NORDANVIND,
DJURÖ**
070-349 22 04
www.nordanvind.se

Skräddarsydda paket

BO & KAJAK, ÖREGRUND
070-28 05 442, www.bokajak.se
SÖDERARM – FYREN I ÅLANDS HAV
0176-432 12, www.soderarm.com
UTÖ VÅRDShUS
08-504 203 00
www.utovardshus.se

Smycken

CLAUDIA P
www.claudiap.se
EDBLAD
www.edblad.com
GULDSMEDERNA, NORRTÄLJE
0176-156 56
www.guldsmederna.se

Städservice

**SKÄRGÅRDENS STÄD & ALLSERVICE,
DALARÖ**
070-433 03 47
www.skargardenstad.se

Såg/snickeri

BOLIST BERGSHAMRA SÅG
0176-26 02 10
www.bolistbergshamra.se
NORRTÄLJE SNICKERI AB
0709-480 326
norrtaljesnickeri@live.se
BOLIST REFSNÄS SÅG GRÄDDÖ
0176-402 65,
www.bolistradmanso.se

Taxi/buss

FRÖTUNA TAXI & BUSS, RÅDMANSÖ
0176-26 90 65
www.frotunataxiobuss.se

Trädgård

TAKSOPEN, www.taksopen.se

Utbildning/kurser

**ERIKSSONS BYGGERI
& BÅTBYGGARSKOLA, INGMARSÖ**
08-542 461 36
KUSTEN.SE – MARINA UTBILDNINGAR
070-828 87 85, www.kusten.se
VÄDDÖ FOLKHÖGSKOLA
0176-528 00, www.vaddo.fhsk.se

Ved

VÄDDÖ VED, 070-340 32 29

Veterinär

**KVISTHAMRA VETERINÄRKLINIK,
NORRTÄLJE, 0176-22 33 02**
www.kvisthamraveterinar-
klinik.se

Zumbadans

MOVE CATARINA, RÅDMANSÖ
www.movecatarina.se

Ägg

ROSLAGSÄGG, ÖSTHAMMAR
0173-133 69
www.roslagsagg.se

För ett renare hav

Skänk ditt bidrag till Östersjöfonden

Bankgiro 264-2981

www.ostersjofonden.org

TACK!

God Jul och Gott Nytt år!

ROSLAGS-ÄGG

SVENNES
DÄCKSERVICE

MÅN-FRE 07.00-17.30 LÖR 09.00-13.00
Hållnäs Tel.0294-220 37

SNICKERI
TRÄGÅRDEN
I LÖVSTABRUK

Anrika Upplandsstaken
Äkta hantverk

Beställ 076-671 25 85
www.snickeritrageden.se

ALLT FÖR BÅTEN

MERCURY VOLVO PENTA
GRÄDDÖ MARINA

www.graddomarina.se

GULDSMEDERNA

Posthusgatan 6 A, Norrtälje
0176-156 56 guldsmederna.se
mail@guldsmederna.se

JANSSONS MARKISER AB

Allt i solskydd
0176 - 177 95

Esplanaden 14, Norrtälje
info@janssonsmarkiser.com

Byggvaror av rätta virket
Vi levererar till Er med bil eller egen båt i mellanskärgården

BOLIST
BERGSHAMRA

0176-26 02 10 • www.bergshamrasag.se

Service och försäljning

MERCURY HR BOAT
SUZUKI KIMPLE
BERGSHAMRA VARV

www.bergshamraravrv.se

4WORK
YRKESKLÄDER

JÄRFÄLLA NORRTÄLJE SOLLENTUNA SÄTRA

www.4work.se

Fron Bygg

ANDERS: **070-770 03 08**
fronsbygg@gmail.com

MATTSSON & THOLEN
BYGGER AB

0176 - 28 25 90
www.mtbygger.se Följ oss på

GRÄDDÖ
ELINSTALLATIONER AB

0709-556 636
www.graddoel.se

GRÄSKÖ BÅTVARV

Service och försäljning

MERCURY

070-853 63 13, 0176-45 255 • info@graskobatvarv.se

GRÄSKÖ
ARKIPELAG
SERVICE

ENTREPRENAD I SKÄRGÅRDEN
0708 - 455 863

God jul & Gott nytt år!

GUMMI CENTRALEN
I Norrtälje AB Sedan -30 talet

0176-103 71
www.gummicentralen.org

VÄSTERGÅRDEN BRYGGERI
NORRTÄLJE

SKÄRGÅRDSÖL®
FRÅN ROSLAGEN

NORRTÄLJE SNICKERI AB

Platsbygger kök, bokhyllor,
bardiskar, garderober...

0709-480 326
norrtaljesnickeri@live.se

*God jul
& Gott
Nytt år**

KARLSVIKEN
www.karlsviken.se

Kvisthamra Veterinärklinik

0176-22 33 02
Öppet mån-fre 9-17

Gilla oss på [www.kvisthamraveterinarklinik.se](https://www.facebook.com/kvisthamraveterinarklinik)

Bergsgatan 26, Norrtälje
www.kvisthamraveterinarklinik.se

DIN BYGGHANDEL!

BOLIST
RÅDMANSÖ

RäfsnäsSåg AB

SKÄRGÅRDS

TJÄNSTER

SJÖFRAKT & BÅTTAXI
070-537 90 19 · SKARGARDSTJANST.EU

God Jul och Gott Nytt år!

NJ-Mark

Bergsprängning
Entreprenad-
borrning för
värme, brunnar
& bryggor

070-602 32 42

Låt oss visa skärgården! Vi finns i den.

Reguljär direktbåt Sandhamn – Stavnäs
Båttaxi ≥ 190 p
Skärgårdsturer
Åretrunt-charter
Mat & Dryck

ROSLAGENS SJÖTRAFIK AB
"Tärnan" & "Gudungen" • 070-691 38 58
www.roslagenssjotrafik.se

Bröllop & Fest

RÅDMANSÖ BYGDEGÅRD
Gräddö • 0709-701 901
www.radmansobygdegard.se

SÄLLSTRÖMS
Snickeri & Bygg AB

0708-26 13 34
www.sallstrombygg.se

Totte Grönwall Snickeri
0709 408 238

Väddö Ved

"värmer bra"
All sorts ved!

070-340 32 29

UTO VÅRDSHUS

08-504 203 00
www.utovardshus.se

ÅKERLUNDS GRUND & BETONGFÖRÄDLING AB
070-795 48 51

Skärgårdens Städ & Allservice AB

Trött på att städa?
Kontakta oss:
Info@skargardensstad.se
070-433 03 47
Skargardensa.se

Bildgåta med vintermotiv

Magasin Skärgård sprids över ett stort område längs ostkusten, från Hållnäs i norr till Oxelösund i söder och på Åland i öster. Efter alla våra reportageresor har mitt bildarkiv vuxit. Dock det finns inte så gott om vita vinterbilder, då de senaste vintrarna varit rätt snöfattiga. Men jag lyckades ändå hitta några. Så varsågod att gnugga geniknölarna och försök klura ut var bilderna är plåtade. En ledtråd kan vara att här finns fyra kuststäder samt en ort med snabba rospiggar.

Para ihop bilden med rätt plats. Vi drar några lyckliga vinnare som får varsitt par rosa guldpläterade nickelfria örhängen föreställande sjöstjärna från Claudia Jewelry. Lycka till.
/ TEXT O. FOTO: ROINE KARLSSON

- 1) Blidö 2) Furusund 3) Hallstavik 4) Åland 5) Trosa
- 6) Hallstavik 7) Landsort 8) Nynäshamn 9) Norrtälje 10) Singö
- 11) Saltsjöbaden 12) Ornö

Skicka in ditt svar till info@magasinskargard.se eller posta till Magasin Skärgård, Gräddö Varvsväg 12, 760 15 Gräddö. Skriv namn, adress, ålder, yrke och gärna intressen, så vi får lära känna dig lite mer. Ett extra plus i kanten om du berättar var du hittade ditt magasin. Tack på förhand!

FOTO: ROINE KARLSSON

Vi gratulerar sommarnumrets vinnare i tävlingen »Hitta till rätt ställe«:

Birgitta Mattsson från Norrtälje som hämtade ett ex hos ICA i Älmsta och grattis till **Ellen Holm**, 34 år från Skärblacka som hittade sitt magasin i Oxelösund, samt **Lotta Frösell** från Vaxholm som fann sommarnumret hos Ostmakeriet på Rindö. GRATTIS vad duktiga ni var. Det var ändå rätt svårt den här gången. Ni har svarat alla rätt på förra numrets Akterspegel och vi skickar fina marina smycken till er och det nya vinternumret.

Rätt svar var: A-10 Röder, B-7 Norrtälje, C-3 Forsmark, D-13 Stockholm, E-6 Hallstavik, F-2 Lövstabruk, G-12 Stavsnäs, H-15 Vaxholm, I-11 Saltsjöbaden, J-8 Nynäshamn, K-5 Hållnäs, L-1 Åland, M-14 Utö, N-9 Östhammar, O-4 Gustavsberg

Foto: Henrik Tryggv

EN JULKLAPP SOM RÄCKER ETT HELT ÅR

Gör dina vänner till Skärgårdsvänner,
ge bort Skärgårdsvänskap i julklapp!

www.skargardsstiftelsen.se

*Kanske väljer du även att ge bort en tidigare vänbok,
då behöver vi din beställning senast 14 dec.*

SKÄRGÅRDSSTIFTELSEN

Välkommen in till oss med allt som rör däck & fälg!

Vi har allt du behöver för en bekväm och säker vinter. Allt ifrån mindre skottkärredäck till större entreprenaddäck. Varmt välkommen in till oss, luta dig tillbaka och njut av en kopp kaffe, så fixar vi resten!

Välkommen in till oss!

NYHET
NOKIAN
HAKKAPELIITTA10

NYHET
NOKIAN
NORDMAN 8

Din Vianor-partner i Norrtälje
Stockholmsvägen 41, tel: 0176-103 71

GUMMI CENTRALEN
i Norrtälje AB Sedan 30 -talet

VIANOR[®]